

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

2 septembrie 2021 *

„Recurs – Ajutoare de stat – Schemă de ajutor – Articolul 108 alineatele (2) și (3) TFUE – Regulamentul (CE) nr. 659/1999 – Articolul 4 alineatele (3) și (4) – Noțiunea de «îndoieli cu privire la compatibilitatea unei măsuri notificate cu piața comună» – Decizie de a nu ridica obiecții – Neinițierea procedurii oficiale de investigare – Orientări privind ajutoarele de stat pentru protecția mediului și energie pentru perioada 2014-2020 – Codul celor mai bune practici de desfășurare a procedurilor de control al ajutoarelor de stat – Contacte «prealabile notificării» – Drepturi procedurale ale părților interesate – Piața de capacități de energie electrică din Regatul Unit”

În cauza C-57/19 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 25 ianuarie 2019,

Comisia Europeană, reprezentată de É. Gippini Fournier și P. Němečková, în calitate de agenți,
recurentă,

susținută de:

Republica Polonă, reprezentată de B. Majczyna, în calitate de agent,
intervenientă în recurs,

celelalte părți din procedură fiind:

Tempus Energy Ltd, cu sediul în Pontypridd (Regatul Unit),

Tempus Energy Technology Ltd, cu sediul în Pontypridd,

reprezentate de J. Derenne și D. Vallindas, avocați, și C. Ziegler, Rechtsanwalt,

reclamante în primă instanță,

Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, reprezentat inițial de F. Shibli, S. McCrory și Z. Lavery și ulterior de F. Shibli și S. McCrory, asistați de G. Facenna, QC, și D. Mackersie, barrister,

* Limba de procedură: engleza.

intervenientă în primă instanță,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul M. Vilaras (raportor), președinte de cameră, și domnii N. Piçarra, D. Šváby și S. Rodin și doamna K. Jürimäe, judecători,

avocat general: domnul E. Tanchev,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 3 iunie 2021,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Comisia Europeană solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 15 noiembrie 2018, Tempus Energy și Tempus Energy Technology/Comisia (T-793/14, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2018:790), prin care acesta a anulat Decizia C(2014) 5083 final a Comisiei din 23 iulie 2014 de a nu ridica obiecții cu privire la schema de ajutoare privind piața de capacități din Regatul Unit (ajutor de stat 2014/N-2) (JO 2014, C 348, p. 5, denumită în continuare „decizia în litigiu”).

Cadrul juridic

Regulamentul (CE) nr. 659/1999

- 2 Articolul 4 din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [108 TFUE] (JO 1999, L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41), intitulat „Examinarea preliminară a notificării și deciziile Comisiei”, aplicabil schemei de ajutoare în cauză, prevede la alineatele (2)-(5):

„(2) În cazul în care, după o examinare preliminară, Comisia constată că măsura notificată nu constituie un ajutor, ea consemnează acest lucru printr-o decizie.

(3) În cazul în care, după o examinare preliminară, Comisia constată că nu există îndoieli privind compatibilitatea unei măsuri notificate cu piața comună, în măsura în care intră în sfera de aplicare a articolului [107] alineatul (1) [TFUE], aceasta decide că măsura este compatibilă cu piața comună (denumită în continuare «decizie de a nu ridica obiecții»). Decizia precizează excepția aplicată în temeiul tratatului.

(4) În cazul în care, după o examinare preliminară, Comisia constată că există îndoieli privind compatibilitatea unei măsuri notificate cu piața comună, aceasta decide să inițieze procedura prevăzută la articolul [108] alineatul (2) [TFUE] (denumită în continuare «decizie de deschidere a procedurii oficiale de investigare»).

(5) Deciziile prevăzute la alineatele (2), (3) și (4) se adoptă în termen de două luni. Termenul curge din ziua următoare primirii unei notificări complete. Notificarea se consideră completă dacă, în termen de două luni de la primirea acesteia sau de la primirea oricărei informații suplimentare solicitate, Comisia nu mai solicită alte informații. Termenul poate fi prelungit prin acordul atât al Comisiei, cât și al statului membru în cauză. Când este cazul, Comisia poate fixa termene mai reduse.”

- 3 Articolul 6 din acest regulament, intitulat „Procedura oficială de investigare”, prevede la alineatul (1):

„Decizia de a deschide procedura oficială de investigare sintetizează elementele relevante de fapt și de drept, include o evaluare preliminară a Comisiei cu privire la caracterul de ajutor de stat al măsurii propuse și indică îndoielile privind compatibilitatea acesteia cu piața comună. Prin decizie, se solicită statului membru în cauză și celorlalte persoane interesate să-și prezinte observațiile într-un termen stabilit, care în mod normal nu depășește o lună. În cazuri întemeiate, Comisia poate prelungi termenul stabilit.”

Codul celor mai bune practici

- 4 Codul celor mai bune practici de desfășurare a procedurilor de control al ajutoarelor de stat (JO 2009, C 136, p. 13, denumit în continuare „Codul celor mai bune practici”) conține, printre altele, un capitol 3, „Prenotificarea contactelor”, în care figurează punctele 10-18 din acest cod. Punctele 10-16 au următorul cuprins:

„10. Experiența Comisiei demonstrează valoarea adăugată a contactelor în faza de prenotificare, chiar și în cazurile aparent banale. Contactele în faza de prenotificare oferă serviciilor Comisiei și statului membru care face notificarea posibilitatea de a discuta aspectele juridice și economice ale unui proiect propus într-un mod informal și în condiții de confidențialitate înaintea notificării, îmbunătățind astfel calitatea și exhaustivitatea notificărilor. În acest context, statul membru și serviciile Comisiei pot, de asemenea, să formuleze împreună propuneri constructive în vederea modificării aspectelor problematice ale unei măsuri planificate. Această fază face astfel posibilă o procesare mai rapidă a notificărilor, odată ce acestea au fost transmise în mod oficial Comisiei. Inițierea de contacte reușite în faza de prenotificare ar trebui să permită Comisiei să adopte decizii în temeiul articolului 4 alineatele (2), (3) și (4) din Regulamentul [...] nr. 659/1999 în termen de două luni de la data notificării [...].

11. Contactele în faza de prenotificare constituie o practică puternic recomandată în cazurile în care există elemente de noutate deosebite sau trăsături specifice care ar justifica purtarea de discuții informale cu serviciile Comisiei, însă vor fi furnizate recomandări ori de câte ori un stat membru solicită acest lucru.

3.1. Conținut

12. Faza de prenotificare oferă posibilitatea de a discuta cu statul membru în cauză și de a pune la dispoziția acestuia recomandări cu privire la conținutul informațiilor care trebuie transmise în formularul de notificare pentru a garanta faptul că acestea sunt complete la data notificării. O prenotificare reușită va permite, de asemenea, discutarea, într-o atmosferă deschisă și constructivă, a oricăror probleme de fond ridicate de o măsură planificată. Acest lucru este deosebit de important în cazul proiectelor care nu ar putea fi acceptate ca atare și care ar trebui, prin urmare, retrase sau modificate substanțial. Această fază poate, de asemenea, include o

analiză a existenței altor temeuri juridice sau identificarea precedentelor relevante. În plus, o fază de prenotificare reușită va permite serviciilor Comisiei și statului membru să abordeze principalele preocupări legate de concurență, să efectueze o analiză economică și, după caz, să consulte experți externi pentru a demonstra compatibilitatea proiectului planificat cu piața comună. Astfel, statul membru care face notificarea poate, de asemenea, să solicite serviciilor Comisiei, în faza de prenotificare, să fie scutit de obligația de a furniza anumite informații prevăzute în formularul de notificare care, în circumstanțele speciale ale cazului, nu sunt necesare pentru examinarea sa. În cele din urmă, faza de prenotificare este decisivă pentru a putea stabili dacă un caz îndeplinește condițiile *prima facie* pentru a fi tratat conform procedurii simplificate [...]

3.2. Sferă de aplicare și durată

13. Pentru a permite desfășurarea unei faze de prenotificare constructive și eficiente, este în interesul statului membru în cauză să furnizeze Comisiei informațiile necesare pentru evaluarea unui proiect de ajutor de stat planificat, pe baza unui proiect de formular de notificare. Pentru a facilita tratarea rapidă a cazului, contactele prin e-mail-uri sau videoconferințe vor fi, în principiu, preferate reuniunilor. [În cele d]ouă săptămâni de la data primirii proiectului de formular de notificare, serviciile Comisiei vor organiza în mod normal un prim contact în faza de prenotificare.

14. Ca regulă generală, contactele în faza de prenotificare nu ar trebui să dureze mai mult de 2 luni și ar trebui să fie urmate de o notificare completă. În cazul în care contactele prelabile notificării nu au rezultatul dorit, serviciile Comisiei pot declara ca încheiată faza de prenotificare. Cu toate acestea, cum durata și forma contactelor din faza de prenotificare depind de complexitatea cazului individual, aceste contacte pot dura câteva luni. Prin urmare, Comisia recomandă ca, în cazurile care sunt deosebit de complexe (de exemplu, ajutoarele de salvare, ajutoarele pentru cercetare și dezvoltare în quantum ridicat, ajutoarele individuale în quantum ridicat sau schemele de ajutor deosebit de complexe sau al căror quantum este deosebit de ridicat), statele membre să lanseze contacte de prenotificare cât mai curând posibil pentru a permite purtarea de discuții utile.

15. Experiența Comisiei a arătat că participarea beneficiarului ajutorului la contactele din faza de prenotificare este extrem de utilă, în special pentru cazurile cu importante implicații tehnice, financiare și specifice proiectului. Prin urmare, Comisia recomandă ca beneficiarii ajutoarelor individuale să participe la contactele prelabile notificării.

16. Cu excepția cazurilor deosebit de noi sau complexe, serviciile Comisei se vor strădui să furnizeze statului membru în cauză o evaluare preliminară informală a proiectului, la sfârșitul fazei de prenotificare. Această evaluare cu caracter neobligatoriu nu va constitui o poziție oficială a Comisiei, ci un set de recomandări cu caracter informal din partea serviciilor Comisiei privind caracterul complet al proiectului de notificare și compatibilitatea *prima facie* a proiectului planificat cu piața comună. În cazurile deosebit de complexe, serviciile Comisiei pot, de asemenea, să furnizeze recomandări scrise, la solicitarea statului membru în cauză, privind informațiile care rămân de furnizat.”

Orientările pentru perioada 2014-2020

- 5 Capitolul 3 din Orientările privind ajutoarele de stat pentru protecția mediului și energie pentru perioada 2014-2020 (JO 2014, C 200, p. 1, denumite în continuare „Orientările pentru perioada 2014-2020”), intitulat „Evaluarea compatibilității în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (c) [TFUE]”, conține următorul pasaj:

„(25) Secțiunea 3.2 stabilește condițiile de compatibilitate generale aplicabile tuturor măsurilor de ajutor care intră în domeniul de aplicare al prezentelor orientări, cu excepția cazului în care secțiunile mai specifice de la capitolul 3 precizează sau modifică aceste condiții generale de compatibilitate. [...]

[...]

3.1. Principii comune de evaluare

[...]

- (27) [...] Comisia va considera o măsură de ajutor de stat ca fiind compatibilă cu piața internă doar dacă îndeplinește toate criteriile enunțate în cele ce urmează.

[...]

- (e) proporționalitatea ajutorului (ajutor limitat la minimum): valoarea ajutorului se limitează la minimumul necesar pentru a stimula investiția sau activitatea suplimentară în domeniul vizat: (Secțiunea 3.2.5);

[...]

3.2.5. Proporționalitatea ajutoarelor

[...]

- (69) Ajutoarele în domeniul mediului și al energiei sunt considerate a fi proporționale în cazul în care valoarea lor pentru fiecare beneficiar în parte se limitează la minimumul necesar pentru a realiza obiectivul fixat în materie de protecție a mediului sau de energie.

[...]

3.2.6. Evitarea efectelor negative nejustificate asupra concurenței și a schimburilor comerciale

3.2.6.1. Considerații generale

[...]

- (92) Ajutorul poate produce efecte de denaturare a concurenței și prin consolidarea sau menținerea unei puteri de piață semnificative pentru beneficiar. Chiar și în cazul în care ajutorul nu consolidează în mod direct puterea semnificativă de piață, acesta o poate face în mod indirect, prin descurajarea extinderii concurenților existenți, provocând ieșirea de pe piață a acestora sau descurajând intrarea pe piață a unor noi concurenți.

[...]

3.9. Ajutoare pentru caracterul adecvat al capacității de producție

[...]

3.9.2. Necesitatea intervenției statului

[...]

(223) Statele membre ar trebui să demonstreze clar motivele pentru care piața nu este în măsură să asigure o capacitate corespunzătoare în absența intervenției, luând în considerare evoluțiile în curs ale pieței și ale tehnologiei [...]

(224) În evaluarea sa, Comisia va ține cont, printre altele și dacă este cazul, de următoarele elemente care trebuie furnizate de statul membru:

[...]

(b) evaluarea impactului participării la nivelul cererii, inclusiv o descriere a măsurilor destinate să încurajeze gestionarea cererii [...]

[...]

3.9.5. Proportionalitatea

(228) Calcularea cuantumului total al ajutorului ar trebui să ducă la obținerea de către beneficiari a unei rate de rentabilitate care poate fi considerată rezonabilă.

(229) Se va considera că o procedură de ofertare concurențială, bazată pe criterii clare, transparente și nediscriminatorii, care vizează efectiv obiectivul definit, duce la rate rezonabile de rentabilitate în condiții normale.

(230) Măsura ar trebui să includă mecanisme care să garanteze că nu se pot obține profituri excepționale.

(231) Măsura ar trebui concepută într-un mod care să asigure că prețul plătit pentru disponibilitate tinde automat spre zero atunci când se preconizează că nivelul capacității furnizate corespunde nivelului capacității solicitate.

3.9.6. Evitarea efectelor negative nejustificate asupra concurenței și a schimburilor comerciale

(232) Măsura ar trebui să fie concepută astfel încât să permită participarea la măsură a oricărei capacități care poate contribui în mod eficace la soluționarea problemei privind caracterul adecvat al capacității de producție, mai ales ținând cont de următorii factori:

(a) participarea producătorilor care folosesc tehnologii diferite și a operatorilor care oferă măsuri cu o performanță tehnică echivalentă, de exemplu gestionarea cererii, interconexiunile și stocarea. Fără a aduce atingere punctului (228), restricționarea participării poate fi justificată numai de o performanță tehnică insuficientă pentru a

face față problemei privind caracterul adecvat al capacității de producție. În plus, măsura privind caracterul adecvat al capacității de producție ar trebui să fie deschisă agregării potențiale a cererii și a ofertei;

[...]

(233) Măsura ar trebui:

- (a) să nu reducă stimulentele pentru investiții în capacitatea de interconectare;
- (b) să nu submineze cuplarea piețelor, inclusiv a piețelor de echilibrare;
- (c) să nu submineze deciziile de investiții privind producția anterioare măsurii sau deciziile operatorilor cu privire la piața de echilibrare sau la piața de servicii auxiliare;
- (d) să nu consolideze nejustificat poziția dominantă pe piață;
- (e) să acorde prioritate instalațiilor de producție cu emisii scăzute de dioxid de carbon, în cazul existenței unor parametri economici și tehnici echivalenți.”

Istoricul cauzei

- 6 Istoricul cauzei, expus la punctele 1-20 din hotărârea atacată, poate fi rezumat, în vederea prezentei proceduri, după cum urmează.
- 7 Tempus Energy Ltd și Tempus Energy Technology Ltd (denumite în continuare, împreună, „Tempus”) dețin o licență de furnizor de energie electrică în Regatul Unit și comercializează o tehnologie de gestionare a consumului de energie electrică, cu alte cuvinte de „gestionare a cererii”, în rândul particularilor și al profesioniștilor.
- 8 Schema de ajutoare vizată de decizia în litigiu (denumită în continuare „măsura în cauză”) constă în instituirea de către Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord a unei piețe de capacități prin acordarea unei remunerații furnizorilor de capacitate electrică în schimbul angajamentului acestora de a furniza energie electrică sau de a reduce sau de a amâna consumul de energie electrică în perioade de tensiune în rețea. Scopul unei astfel de scheme este, astfel cum se arată în considerentul (3) al deciziei în litigiu, de a asigura securitatea aprovizionării.
- 9 În ceea ce privește funcționarea pieței de capacități, volumul capacității necesare se definește în mod centralizat, iar piața, prin intermediul licitațiilor, stabilește prețul adecvat pentru furnizarea acestui volum. În fiecare an au loc licitații pentru o livrare a capacității necesare efectuată patru ani mai târziu (denumite în continuare „licitațiile T-4”). O altă licitație are loc în anul anterior anului de livrare pentru licitațiile principale (denumite în continuare „licitațiile T-1”). O anumită capacitate va fi dedusă în mod sistematic din licitațiile T-4 pentru a fi „rezervată” licitațiilor T-1, pe baza unei estimări a capacității de gestionare a cererii „rentabile” care ar putea participa la licitațiile T-1. Decizia în litigiu precizează că, dat fiind că licitațiile T-1 oferă o cale de acces mai bună operatorilor de gestionare a cererii pentru accesul la piață, guvernul Regatului Unit se angajează să vândă la licitațiile T-1 cel puțin 50 % din capacitatea „rezervată” cu patru ani mai devreme. Licitatiile T-4 și T-1 (denumite în continuare „licitatiile durabile”) constituie sistemul

durabil. Pe lângă sistemul durabil, exista un sistem tranzitoriu, în temeiul căruia au fost prevăzute, înainte de perioada de livrare 2018/2019, licitații „tranzitorii”, deschise în principal operatorilor de la nivelul gestionării cererii.

- 10 În cazul în care sunt reținuți, furnizorilor de capacitate li se atribuie un contract de capacitate la prețul de închidere, cu alte cuvinte la prețul cel mai scăzut stabilit ca rezultat al unor licitații descendente. Durata contractelor de capacitate pentru care participanții depun oferte este variabilă. Astfel, în timp ce majoritatea furnizorilor de capacitate existenți au acces la contracte de un an, furnizorii de capacitate care au cheltuieli cu echipamentul mai mari de 125 de lire sterline (GBP) (aproximativ 141 de euro) pe kilowatt (kW) (centrale care urmează să fie renovate) au acces la contracte cu o durată maximă de trei ani, iar furnizorii de capacitate care au cheltuieli cu echipamentul mai mari de 250 GBP (aproximativ 282 de euro) pe kW (centrale noi) au acces la contracte cu o durată maximă de cincisprezece ani. Contractele de peste un an se acordă numai în cadrul licitațiilor T-4.
- 11 Cheltuielile efectuate pentru finanțarea remunerării capacităților sunt suportate de toți furnizorii de energie electrică autorizați. Taxa aplicată furnizorilor de energie electrică se stabilește în funcție de cota lor de piață și se calculează pe baza cererii înregistrate între orele 16.00 și 19.00 în timpul săptămânii, între luna noiembrie și luna februarie, pentru a-i încuraja să reducă cererea de energie electrică a clienților lor în perioadele în care aceasta este, în general, cea mai mare. Potrivit deciziei în litigiu, acest lucru ar trebui să se reflecte într-o diminuare a capacităților necesare și, în consecință, într-o reducere a costurilor aferente pieței de capacități.
- 12 Prin decizia în litigiu, Comisia a decis să nu ridice obiecții împotriva măsurii în cauză pentru motivul că aceasta era compatibilă cu piața internă, în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (c) TFUE, întrucât era conformă cu criteriile prevăzute în secțiunea 3.9 din Orientările pentru perioada 2014-2020.

Acțiunea în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 13 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 4 decembrie 2014, Tempus a introdus o acțiune având ca obiect anularea deciziei în litigiu.
- 14 În susținerea acțiunii formulate, aceasta a invocat două motive, întemeiate, primul, pe încălcarea articolului 108 alineatul (2) TFUE, pe încălcarea principiilor nediscriminării, proporționalității și protecției încrederii legitime, precum și pe o apreciere eronată a situației de fapt, iar al doilea, pe nemotivare.
- 15 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a admis primul motiv și, fără a examina al doilea motiv, a admis acțiunea și a anulat decizia în litigiu.
- 16 În special, după cum reiese din cuprinsul punctului 267 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că exista un ansamblu de indicii obiective și concordante, întemeiate, pe de o parte, pe durata și pe circumstanțele fazei de prenotificare și, pe de altă parte, pe conținutul incomplet și insuficient al deciziei în litigiu ca urmare a lipsei unei examinări adecvate de către Comisie, în stadiul examinării preliminare, a anumitor aspecte ale pieței de capacități, care atestau că această decizie fusese adoptată în pofida existenței unor îndoieli, în sensul articolului 4 din Regulamentul nr. 659/1999, care ar fi trebuit să determine Comisia să inițieze procedura prevăzută la articolul 108 alineatul (2) TFUE.

Concluziile părților în recurs

- 17 Comisia solicită Curții:
- anularea hotărârii atacate;
  - respingerea cererii de anulare a deciziei în litigiu sau, în subsidiar, trimiterea cauzei Tribunalului spre rejudecare pentru examinarea celui de al doilea motiv invocat în primă instanță și,
  - în orice caz, obligarea Tempus la plata cheltuielilor de judecată efectuate în procedura desfășurată în fața Tribunalului și în recurs.
- 18 Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord susține capetele de cerere ale Comisiei, la fel și Republica Polonă, care a fost admisă ca intervenientă în susținerea concluziilor Comisiei prin decizia președintelui Curții din 5 iulie 2019.
- 19 Tempus solicită Curții:
- respingerea recursului ca inadmisibil sau ca nefondat;
  - în subsidiar, pronunțarea cu privire la cel de al doilea motiv invocat în primă instanță, întemeiat pe nemotivarea deciziei în litigiu, și anularea deciziei în litigiu;
  - obligarea Comisiei să suporte propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele efectuate de Tempus aferente procedurii desfășurate atât în fața Tribunalului, cât și în fața Curții și
  - dispunerea faptului că Regatul Unit suportă propriile cheltuieli de judecată.

Cu privire la recurs

- 20 În susținerea recursului formulat, Comisia invocă un motiv unic, întemeiat pe o interpretare eronată a articolului 108 alineatele (2) și (3) TFUE, precum și a articolului 4 alineatele (2) și (3) din Regulamentul nr. 659/1999.
- 21 Acest motiv este împărțit în două aspecte, întemeiate, primul, pe erori săvârșite de Tribunal în interpretarea noțiunii de „dificultăți serioase”, precum și pe luarea în considerare, ca elemente constitutive ale unor astfel de dificultăți, a duratei și a circumstanțelor contactelor prealabile notificării, a existenței unor observații critice din partea terților, precum și a complexității și a noutății măsurii în cauză și, al doilea, pe caracterul eronat al constatării de către Tribunal a omisiunii din partea Comisiei de a examina în mod adecvat anumite aspecte ale pieței de capacități din Regatul Unit.

Cu privire la primul aspect al motivului unic

Argumentele părților

- 22 Comisia formulează cinci critici în susținerea primului aspect al motivului unic invocat. Prin intermediul primei critici, Comisia, susținută de Regatul Unit și de Republica Polonă, arată în esență că, la punctele 68-72 din hotărârea atacată, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept în ceea ce privește întinderea examinării pe care ea trebuie să o efectueze în privința unei măsuri de ajutor de stat notificate de un stat membru. Astfel, Tribunalul ar fi considerat în mod eronat că, în speță, Comisia nu se putea limita la informațiile furnizate de Regatul Unit, ci ar fi trebuit să efectueze propria investigație și să caute alte surse de informare în vederea aprecierii pe care o face în cursul fazei preliminare de examinare.
- 23 Potrivit Comisiei, considerațiile Tribunalului implică faptul că ar fi obligată să inițieze o procedură oficială de investigare de fiecare dată când decizia sa nu dă deplină satisfacție observațiilor critice ale terților cu privire la măsura de ajutor analizată. Comisia subliniază că, în speță, nu a primit nicio plângere oficială privind măsura în cauză. Pe de altă parte, Comisia nu ar fi ignorat observațiile formulate, în mod neoficial și spontan, de terți în cursul fazei informale de prenotificare. Ea apreciază însă că nu era obligată să caute informații din alte surse. Faptul că Tribunalul a statuat în sens contrar ar avea drept efect transformarea procedurii preliminare de examinare în procedură de examinare a unei măsuri din oficiu, eliminând, pe de altă parte, marja de apreciere de care beneficiază Comisia pentru a stabili existența unor îndoieli cu privire la compatibilitatea unei măsuri cu piața internă.
- 24 În plus, ca urmare a diferențelor considerabile existente între un ajutor notificat și un ajutor ilegal pus în aplicare cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE, Comisia consideră că nu se poate deduce din Hotărârea din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France (C-367/95 P, EU:C:1998:154, punctul 62), că este obligată, în cazul unui ajutor notificat, să procedeze, din proprie inițiativă, la examinarea tuturor împrejurărilor și să audieze părțile interesate și să răspundă tuturor argumentelor acestora atunci când informațiile furnizate de statul membru autor al notificării sunt suficiente pentru a-i permite să își formeze convingerea, la finalul unei prime examinări, că măsura notificată nu constituie un ajutor sau, în cazul în care aceasta este calificată drept ajutor, este compatibilă cu piața internă.
- 25 Regatul Unit și Republica Polonă consideră de asemenea că Tribunalul a aplicat un prag în mod vădit prea jos pentru a reține în speță existența unor îndoieli și a ignorat marja de apreciere de care dispune Comisia în aplicarea articolului 107 alineatul (3) TFUE și în decizia sa de a deschide sau nu procedura oficială de investigare. Acestea apreciază că abordarea adoptată de Tribunal conduce în realitate la înlăturarea oricărei distincții între examinarea preliminară și procedura oficială de investigare, contrar prevederilor Regulamentului nr. 659/1999. În plus, această abordare ar obliga Comisia să își continue investigația, din moment ce o parte interesată exprimă îngrijorări cu privire la măsura în cauză cu ocazia examinării preliminare, chiar dacă partea respectivă nu ar fi prezentat niciun element de probă. Pe de altă parte, faptul că, în speță, Comisia nu a răspuns la fiecare dintre argumentele prezentate de Tempus în cursul procedurii nu ar însemna că aceasta nu putea adopta decizia în litigiu pe baza informațiilor de care dispunea. Faptul că decizia respectivă nu a dat satisfacție Tempus nu ar demonstra că Comisiei îi lipseau informații care să îi permită să adopte o măsură de această natură.

- 26 Prin intermediul celei de a doua critici, Comisia susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a considerat, la punctul 79 și următoarele din hotărârea atacată, că acele caracteristici ale unei măsuri, precum complexitatea tehnică, noutatea acesteia sau cuantumul ajutorului în valoare absolută, pot dovedi existența unor „dificultăți serioase” în stabilirea compatibilității acestei măsuri cu Tratatul FUE. În realitate, aceste elemente nu ar fi relevante pentru aprecierea acestei chestiuni, iar Comisia ar face eforturi tocmai pentru a depăși dificultățile tehnice ale unui caz în cursul contactelor prealabile notificării. Jurisprudența ar fi recunoscut, de altfel, că asemenea elemente pot justifica faptul că procedura preliminară de examinare ia mai mult timp, fără a declanșa obligația de a deschide procedura oficială de investigare. Hotărârea atacată ar pune în discuție această jurisprudență, reținând complexitatea măsurii ca fiind un element care nu poate să justifice schimburi prelungite cu statul membru în cauză, ci să implice obligația Comisiei de a deschide o procedură oficială de investigare.
- 27 Prin intermediul celei de a treia critici, Comisia susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat, la punctele 85, 92, 106, 109 și 111 din hotărârea atacată, că durata contactelor prealabile notificării și multitudinea observațiilor transmise de trei tipuri de operatori constituiau un indiciu al existenței unor dificultăți serioase și s-a îndepărtat astfel de propria jurisprudență, din care ar reieși că doar în cazul în care durata examinării preliminare este semnificativ mai lungă decât un termen de două luni, calculat de la primirea unei notificări complete, aceasta trebuie să fie luată în considerare drept indiciu al unor dificultăți serioase. Potrivit Comisiei, decizia de a notifica o măsură de ajutor ar aparține în întregime statului membru în cauză și, atât timp cât o măsură de ajutor nu a fost notificată, inacțiunea Comisiei nu ar avea consecințe.
- 28 Prin intermediul celei de a patra critici, Comisia reproșează Tribunalului că a luat în considerare, în special la punctele 101-109 și 111 din hotărârea atacată, multitudinea și originea observațiilor transmise Comisiei de mai mulți operatori ca fiind elemente de natură să provoace îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă. Comisia susține în această privință că jurisprudența potrivit căreia trebuie să acționeze cu diligență în cazul unor plângeri privind ajutoare ilegale, adică ajutoare adoptate fără notificare prealabilă, nu poate fi extinsă la proiectele de ajutoare care nu au fost încă notificate și nici puse în aplicare, pentru care observațiile spontane ale terților pot fi asimilate unei plângeri care declanșează obligația de a nu întârzia investigația și de a examina afirmațiile care figurează în aceasta într-un anumit termen.
- 29 În sfârșit, prin intermediul celei de a cincea critici, Comisia reproșează Tribunalului că a considerat, la punctele 86-91 din hotărârea atacată, că faza de prenotificare nu trebuie să aibă ca obiect examinarea compatibilității măsurii preconizate și că Comisia nu poate confunda faza, eventual prealabilă, a pregătirii notificării unei măsuri cu cea a examinării sale. Potrivit Comisiei, obiectivul fazei de prenotificare este de a-i permite să facă schimb de informații necesare, în mod neoficial și confidențial, cu statul membru în cauză pentru a asigura că notificarea acestei măsuri, atunci când va fi efectuată, va fi considerată completă. În numeroase cazuri, precum în speță, schimburile de prenotificare ar oferi ocazia de a aborda acele aspecte ale unei măsuri propuse care nu sunt eventual pe deplin conforme cu normele în materie de ajutoare de stat, ceea ce ar permite statului membru în cauză să aducă modificările necesare acestei măsuri înainte de notificarea sa. Tocmai astfel de schimburi ar fi încurajate în cazuri complexe.
- 30 Regatul Unit și Republica Polonă consideră de asemenea că Tribunalul nu a respectat cadrul juridic și politic al fazei de prenotificare, astfel cum reiese acesta din Codul celor mai bune practici. O fază de prenotificare efectivă ar permite diminuarea riscului de întârziere în punerea în aplicare a unei măsuri de ajutor, ceea ce ar fi fost deosebit de important în speță pentru Regatul

Unit. Contrar celor statuate de Tribunal, ar fi foarte probabil ca o fază de prenotificare riguroasă referitoare la o măsură nouă și complexă să permită înlăturarea oricărei îndoieli în ceea ce privește compatibilitatea măsurii vizate cu Tratatul FUE.

- 31 Potrivit Regatului Unit, în speță, datorită fazei de prenotificare, în cursul căreia el a strâns informațiile care îi permiteau să răspundă la întrebările Comisiei, a modificat măsura pe care intenționa să o notifice și a efectuat consultări naționale pentru a obține elemente de probă de la părțile interesate, Comisia nu a avut nevoie să efectueze propria evaluare. Dacă durata schimburilor în faza de prenotificare ar constitui un argument în favoarea deschiderii unei proceduri oficiale de investigare, nici Comisia, nici statele membre nu ar fi interesate de o cooperare strânsă în cadrul acestei faze.
- 32 Tempus arată, ca răspuns la prima critică, că argumentația Comisiei nu ține seama de caracterul obiectiv al noțiunii de „îndoieli”, care presupune că Comisia trebuie să depășească starea de spirit subiectivă a statului membru în cauză și să solicite toate informațiile relevante în scopul realizării unei aprecieri globale, pe lângă elementele de fapt și de drept furnizate de acest stat membru sau, dacă este cazul, de autorul plângerii. Astfel, Tribunalul nu ar fi încălcat în niciun mod jurisprudența atunci când a considerat că Comisia nu se putea limita să accepte informațiile și afirmațiile Regatului Unit și că, în speță, Comisia nu a luat în considerare în mod corespunzător informațiile furnizate de terți. Dimpotrivă, din jurisprudență ar reieși că examinarea Comisiei nu ar fi fost suficientă decât în cazul în care aceasta ar fi pus sub semnul întrebării temeinicia argumentelor prezentate de statul membru autor al notificării. În plus, argumentul Comisiei, potrivit căruia considerațiile care figurează în hotărârea atacată ar avea ca efect obligarea Comisiei să deschidă o procedură oficială de investigare de fiecare dată când unii terți formulează observații critice cu privire la o măsură notificată, s-ar întemeia pe o interpretare eronată a hotărârii atacate. Astfel, potrivit Tempus, Tribunalul s-a pronunțat cu privire la existența unor îndoieli întemeindu-se nu numai pe existența unor observații din partea terților, ci și pe analiza insuficientă a informațiilor furnizate de statul membru în cauză și a observațiilor formulate de terți.
- 33 În plus, Tempus arată că obligația Comisiei, evocată în Hotărârea din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink’s France (C-367/95 P, EU:C:1998:154, punctul 62), de a extinde examinarea unei măsuri de ajutor de stat dincolo de o simplă analiză a elementelor de fapt și de drept aduse la cunoștința sa, dacă este cazul, de autorul plângerii sau de statul membru care a notificat această măsură decurge direct din principiul bunei administrări, aplicabil fără distincție atât unei plângeri, cât și unei notificări. Tempus adaugă că Comisia nu se poate baza întotdeauna pe declarațiile statului membru autor al notificării, în măsura în care acesta din urmă, întrucât intenționează să acorde ajutorul, nu poate fi considerat un actor imparțial. Prin urmare, atunci când în notificare sunt constatate contradicții sau atunci când terții ridică probleme, obligația Comisiei de a extinde examinarea elementelor de fapt și de drept care îi sunt aduse la cunoștință ar constitui o garanție procedurală adecvată.
- 34 În ceea ce privește a doua, a treia, a patra și a cincea critică ale Comisiei, Tempus susține, cu titlu introductiv, că acestea sunt inadmisibile, întrucât vizează chestiuni de fapt, iar Comisia nu a invocat o denaturare sau o calificare eronată a faptelor de către Tribunal. Comisia ar fi omis de asemenea să precizeze care sunt punctele din hotărârea atacată vizate de aceste critici.

- 35 Cu privire la fond, Tempus arată, ca răspuns la a doua critică, că, la punctele 79-84 din hotărârea atacată, Tribunalul a descris pur și simplu faptele pertinente, și anume faptul că măsura în cauză era semnificativă, complexă și nouă. Tribunalul nu ar fi stabilit niciun principiu juridic nou, ci s-ar fi întemeiat pe împrejurările specifice ale speței, care impuneau considerații specifice.
- 36 În ceea ce privește a treia și a cincea critică, Tempus arată că, la punctul 85 și următoarele din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat în mod întemeiat că examinarea preliminară fusese accelerată, aceasta durând doar o lună, în timp ce contactele prealabile notificării fuseseră îndelungate și importante. Tribunalul ar fi amintit obiectivele fazei de prenotificare, astfel cum rezultă acestea din Codul celor mai bune practici, precum și obiectul examinării preliminare prevăzut de Regulamentul nr. 659/1999 și ar fi concluzionat că Comisia nu putea confunda pregătirea notificării cu examinarea, mai întâi preliminară, apoi oficială, a acesteia. Astfel cum a observat Tribunalul, în cursul fazei de prenotificare ar fi fost ridicate probleme de fond privind aspecte importante ale măsurii în cauză. Or, Comisia ar fi concluzionat că nu avea nicio îndoială, deși începerea examinării preliminare era iminentă. În acest context, potrivit Tempus, durata scurtă a examinării preliminare nu putea decât să constituie un indiciu că Comisia ar fi trebuit să aibă îndoieli. Faptele în discuție în speță ar fi excepționale, ceea ce ar justifica considerațiile Tribunalului prezentate la punctele 111-115 din hotărârea atacată.
- 37 În ceea ce privește a patra critică, Tempus arată că Tribunalul a luat în considerare existența unei serii de indicii concordante, nu doar existența unor plângeri, pentru a concluziona că în mod eronat Comisia constatare lipsa unor îndoieli. Altfel spus, neluarea în considerare a esenței „plângerilor” în decizia în litigiu ar fi, mai degrabă, faptul care a determinat Tribunalul să constate existența unor îndoieli în speță. În realitate, specificitatea excepțională a speței ar fi constat în faptul că faza de prenotificare a fost utilizată în mod abuziv ca examinare preliminară, ceea ce o face pe aceasta din urmă să devină accesorie.

Aprecierea Curții

- 38 Trebuie amintit că legalitatea unei decizii, precum decizia în litigiu, de a nu ridica obiecții, întemeiată pe articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul nr. 659/1999, depinde de aspectul dacă aprecierea informațiilor și a elementelor de care dispunea Comisia în cadrul fazei preliminare de examinare a măsurii notificate ar fi trebuit să dea naștere în mod obiectiv unor îndoieli privind compatibilitatea acestei măsuri cu piața internă, având în vedere că astfel de îndoieli trebuie să determine deschiderea unei proceduri oficiale de investigare, la care pot participa persoanele interesate prevăzute la articolul 1 litera (h) din regulamentul menționat (Hotărârea din 3 septembrie 2020, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland și alții/Comisia, C-817/18 P, EU:C:2020:637, punctul 80, precum și jurisprudența citată).
- 39 În cazul în care un reclamant solicită anularea unei decizii de a nu ridica obiecții, el pune în discuție în esență faptul că decizia luată de Comisie cu privire la ajutorul în cauză a fost adoptată fără ca această instituție să inițieze procedura oficială de investigare, încălcând astfel drepturile sale procedurale. Pentru ca cererea sa de anulare să fie admisă, reclamantul poate invoca orice motiv de natură să demonstreze că aprecierea informațiilor și a elementelor de care dispune Comisia în cadrul fazei preliminare de examinare a măsurii notificate ar fi trebuit să dea naștere unor îndoieli privind compatibilitatea acestei măsuri cu piața internă. Cu toate acestea, utilizarea unor astfel de argumente nu poate avea drept consecință transformarea obiectului acțiunii și nici modificarea condițiilor de admisibilitate a acesteia. Dimpotrivă, existența unor îndoieli cu privire la această compatibilitate este tocmai proba care trebuie adusă pentru a demonstra obligația care îi revenea Comisiei de a deschide procedura oficială de investigare prevăzută la articolul 108

- alineatul (2) TFUE (Hotărârea din 3 septembrie 2020, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland și alții/Comisia, C-817/18 P, EU:C:2020:637, punctul 81, precum și jurisprudența citată).
- 40 Dovada existenței unor îndoieli cu privire la compatibilitatea cu piața internă a ajutorului în discuție, care trebuie căutată atât în împrejurările adoptării deciziei de a nu ridica obiecții, cât și în conținutul acesteia, trebuie adusă de solicitantul anulării acestei decizii, pe baza unei serii de indicii concordante (Hotărârea din 3 septembrie 2020, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland și alții/Comisia, C-817/18 P, EU:C:2020:637, punctul 82, precum și jurisprudența citată).
- 41 În special, caracterul insuficient sau incomplet al examinării efectuate de Comisie în cursul procedurii preliminare de examinare constituie un indiciu al existenței unor dificultăți serioase în aprecierea măsurii în cauză, a căror prezență o obligă pe aceasta să deschidă procedura oficială de investigare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 octombrie 2016, Land Hessen/Pollmeier Massivholz, C-242/15 P, nepublicată, EU:C:2016:765, punctul 38).
- 42 În plus, legalitatea unei decizii de a nu ridica obiecții, luată la finalul procedurii de examinare preliminară, trebuie să fie apreciată de instanța Uniunii nu numai în funcție de informațiile de care dispunea Comisia la momentul la care a adoptat-o, ci și în funcție de elementele de care putea să dispună (Hotărârea din 29 aprilie 2021, Achemos Grupé și Achema/Comisia, C-847/19 P, nepublicată, EU:C:2021:343, punctul 41).
- 43 Or, informațiile de care Comisia „putea să dispună” le includ pe cele care apar ca fiind relevante pentru aprecierea care trebuie efectuată în conformitate cu jurisprudența amintită la punctul 38 din prezenta hotărâre și a căror prezentare ar fi putut să o obțină, la cerere, în cursul procedurii administrative (Hotărârea din 29 aprilie 2021, Achemos Grupé și Achema/Comisia, C-847/19 P, nepublicată, EU:C:2021:343, punctul 42).
- 44 Astfel, Comisia este obligată să desfășoare procedura de examinare a măsurilor în cauză cu diligență și cu imparțialitate, pentru a dispune, cu ocazia adoptării unei decizii finale de stabilire a existenței și, dacă este cazul, a incompatibilității sau a nelegalității ajutorului, de elementele cele mai complete și mai fiabile cu putință în acest sens (Hotărârea din 29 aprilie 2021, Achemos Grupé și Achema/Comisia, C-847/19 P, nepublicată, EU:C:2021:343, punctul 43).
- 45 Cu toate acestea, deși Curtea a statuat că, în cursul examinării existenței și a legalității unui ajutor de stat, poate fi necesar ca Comisia să meargă, dacă este cazul, dincolo de simpla examinare a elementelor de fapt și de drept aduse la cunoștința sa (Hotărârea din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink’s France, C-367/95 P, EU:C:1998:154, punctul 62), nu se poate deduce din această jurisprudență că îi revine Comisiei sarcina de a căuta, din proprie inițiativă și în lipsa oricărui indiciu în acest sens, toate informațiile care ar putea prezenta o legătură cu cauza cu care este sesizată, chiar și în situația în care asemenea informații s-ar găsi în domeniul public (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 aprilie 2021, Achemos Grupé și Achema/Comisia, C-847/19 P, nepublicată, EU:C:2021:343, punctele 49 și 50).
- 46 În speță, la punctul 70 din hotărârea atacată, Tribunalul a subliniat că, pentru a dovedi existența unor îndoieli, în sensul articolului 4 alineatul (4) din Regulamentul nr. 659/1999, era suficient ca Tempus să demonstreze că Comisia nu căutase și nu examinase, cu diligență și cu imparțialitate,

toate elementele pertinente pentru această analiză sau nu le luase în considerare în mod corespunzător, astfel încât să elimine orice îndoială cu privire la compatibilitatea măsurii notificate cu piața internă.

- 47 În plus, după ce a amintit, la punctul 71 din hotărârea respectivă, jurisprudența citată la punctele 42 și 43 din prezenta hotărâre, Tribunalul a afirmat printre altele, la punctul 72 din hotărârea atacată, că, pentru a demonstra existența unor îndoieli cu privire la compatibilitatea ajutorului cu piața internă, Tempus avea posibilitatea să invoce orice informație pertinentă de care dispunea sau putea să dispună Comisia la data la care a adoptat decizia în litigiu.
- 48 Or, așa cum susține în esență Comisia, Tribunalul nu a respectat întinderea obligațiilor care revin Comisiei în cadrul fazei preliminare de examinare a unei măsuri notificate și, prin urmare, a săvârșit o eroare de drept.
- 49 Astfel, la punctul 70 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat în esență că Comisia avea obligația de a căuta, de a examina și de a lua în considerare „toate elementele pertinente”, care includ în mod necesar elementele care nu au fost aduse la cunoștința Comisiei și a căror existență sau relevanță pentru examinarea măsurii notificate a fost ignorată de Comisie. Or, o obligație de asemenea amploare le depășea cu mult pe cele ale Comisiei, astfel cum reies acestea din jurisprudența Curții amintită la punctele 38-45 din prezenta hotărâre.
- 50 Aceeași situație este valabilă în ceea ce privește punctul 72 din hotărârea atacată, din cuprinsul căruia reiese că, pentru a demonstra existența unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă, Tempus se putea raporta nu numai la orice informație pertinentă de care dispunea Comisia, ci și la orice informație de care „putea să dispună” această instituție. Printr-un astfel de raționament, Tribunalul a subînțeles astfel că Comisia ar fi trebuit să aibă îndoieli cu privire la compatibilitatea cu piața internă a unei măsuri de ajutor pentru simplul motiv că exista o informație pertinentă de care aceasta ar fi putut dispune, fără a fi necesar să se demonstreze că această instituție avea efectiv cunoștință fie de acest element în sine, fie de alte elemente care o obligau, conform jurisprudenței Curții citate la punctul 45 din prezenta hotărâre, să meargă mai departe de simpla examinare a elementelor care i-au fost aduse la cunoștință.
- 51 Or, simpla existență a unei informații potențial pertinente de care Comisia nu avea cunoștință și în legătură cu care nu avea obligația de a efectua o investigație, în raport cu informațiile care se aflau efectiv în posesia sa, nu poate demonstra existența unor dificultăți serioase, care ar fi obligat această instituție să deschidă procedura oficială de investigare.
- 52 Rezultă că prima critică invocată de Comisie în cadrul primului aspect al motivului unic este întemeiată.
- 53 Cu toate acestea, eroarea de drept a Tribunalului constatată la punctul 48 din prezenta hotărâre nu este, în sine, de natură să determine anularea hotărârii atacate.
- 54 Astfel, la punctul 267 din hotărârea atacată, Tribunalul a justificat anularea deciziei în litigiu având în vedere „un ansamblu de indicii obiective și concordante, întemeiate, pe de o parte, pe durata și pe circumstanțele fazei de prenotificare și, pe de altă parte, pe conținutul incomplet și insuficient al deciziei atacate ca urmare a lipsei unei examinări adecvate de către Comisie, în stadiul examinării preliminare, a anumitor aspecte ale pieței de capacități, care atestă că aceasta din urmă a adoptat decizia [în litigiu] în pofida existenței unor îndoieli”.

- 55 Or, Comisia contestă motivele care au condus la această dublă concluzie prin celelalte critici invocate în cadrul primului aspect al motivului unic, precum și prin intermediul celui de al doilea aspect al acestui motiv. Prin urmare, va fi necesară anularea hotărârii atacate numai dacă din analiza celorlalte critici și din acest din urmă aspect rezultă că această concluzie este afectată de erori de drept.
- 56 Trebuie respinsă de la bun început excepția de inadmisibilitate ridicată de Tempus cu privire la a doua, a treia, a patra și a cincea critică din cadrul primului aspect al motivului unic.
- 57 Astfel, din articolul 256 TFUE și din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene rezultă că, în timp ce Tribunalul este singurul competent, pe de o parte, să constate faptele, cu excepția cazului în care inexactitatea materială a constatărilor sale ar rezulta din înscrisurile din dosar care i-au fost prezentate, și, pe de altă parte, să aprecieze aceste fapte, cu excepția cazului denaturării elementelor de probă prezentate în fața sa, Curtea este competentă, în temeiul articolului 256 TFUE, să exercite un control asupra calificării juridice a acestor fapte și asupra consecințelor juridice care au fost stabilite de Tribunal pe baza acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 februarie 2020, Uniwersytet Wrocławski și Polonia/REA, C-515/17 P și C-561/17 P, EU:C:2020:73, punctul 47).
- 58 Or, în speță, pe de o parte, Comisia a indicat corespunzător cerințelor legale, în recursul formulat, care sunt punctele din hotărârea atacată vizate de a doua, a treia, a patra și a cincea critică din cadrul primului aspect al motivului unic de recurs. Pe de altă parte, din argumentația Comisiei reiese că, prin aceste critici, ea nu repune în discuție materialitatea faptelor constatate de Tribunal, ci calificarea lor juridică, ca indicii care pot dovedi existența unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă.
- 59 Prin urmare, este necesar să se examineze pe fond, în primul rând, a doua critică din cadrul primului aspect al motivului unic de recurs.
- 60 În această privință, trebuie subliniat că, la punctul 79 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că măsura în cauză era „semnificativă, complexă și nouă”. Tribunalul a justificat aceste calificări, pe de o parte, făcând referire, la punctul 80 din această hotărâre, la caracterul deosebit de important al cuantumurilor vizate de schema de ajutor autorizată prin decizia în litigiu și constatând, la punctul 81 din hotărârea menționată, că atât definiția, cât și punerea în aplicare a acestei scheme de ajutor se dovedeau complexe și, pe de altă parte, subliniind, la punctul 82 din aceeași hotărâre, că în decizia în litigiu Comisia evaluase, pentru prima dată, o piață de capacități în lumina Orientărilor pentru perioada 2014-2020, ceea ce, potrivit Tribunalului, demonstrează că măsura în cauză era nouă atât în ceea ce privește obiectul, cât și implicațiile sale pentru viitor.
- 61 Cu toate acestea, mai întâi, rezultă din jurisprudența Curții că importanța unui ajutor nu ar putea constitui, în sine, dificultăți serioase de natură să oblige Comisia să deschidă procedura oficială de investigare prevăzută la articolul 108 alineatul (2) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 iunie 1993, Matra/Comisia, C-225/91, EU:C:1993:239, punctul 36).
- 62 În continuare, deși complexitatea unei măsuri de ajutor face parte din împrejurările specifice unei cauze, care pot să justifice o durată importantă a fazei preliminare de examinare (a se vedea prin analogie Hotărârea din 13 iunie 2013, HGA și alții/Comisia, C-630/11 P-C-633/11 P, EU:C:2013:387, punctele 82 și 83), o asemenea complexitate nu înseamnă, după cum a arătat în esență avocatul general la punctul 117 din concluzii, că, indiferent de situație, Comisia trebuie să inițieze procedura oficială de investigare.

- 63 În sfârșit, Comisia nu este obligată nici să inițieze o astfel de procedură oficială de investigare pentru simplul motiv că măsura de ajutor prezintă un caracter nou, în sensul că, în trecut, Comisia nu a examinat o măsură similară.
- 64 Prin urmare, prin faptul că a reținut, drept indicii ale unor dificultăți serioase care ar fi impus deschiderea unei proceduri oficiale de investigare, caracterul important al ajutorului acordat în temeiul măsurii în cauză, precum și complexitatea și noutatea acestei măsuri, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.
- 65 În al doilea rând, este necesar să se examineze împreună a treia și a cincea critică formulate de Comisie în cadrul primului aspect al motivului unic invocat, prin care Comisia contestă punctele 85, 90-92, 106, 109 și 111 din hotărârea atacată, în esență pentru motivul că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept și a încălcat obiectivul fazei de prenotificare, luând în considerare, ca indicii ale existenței unor dificultăți serioase, durata și conținutul contactelor prelabile notificării.
- 66 În această privință, din articolul 4 alineatele (3) și (5) din Regulamentul nr. 659/1999 reiese că decizia prin care Comisia constată, după o examinare preliminară, că o măsură notificată este compatibilă cu piața internă trebuie adoptată în termen de două luni din ziua următoare primirii notificării complete.
- 67 Potrivit jurisprudenței Curții, deși este adevărat că o durată a procedurii preliminare de examinare care depășește termenul de două luni prevăzut la articolul 4 alineatul (5) din Regulamentul nr. 659/1999 nu permite *per se* să se ajungă la concluzia potrivit căreia Comisia ar fi trebuit să inițieze procedura oficială de investigare, nu este mai puțin adevărat că acest element poate constitui un indiciu cu privire la posibilitatea existenței unor îndoieli din partea Comisiei în ceea ce privește compatibilitatea ajutorului respectiv cu piața internă (Hotărârea din 24 ianuarie 2013, 3F/Comisia, C-646/11 P, nepublicată, EU:C:2013:36, punctul 32; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 22 septembrie 2011, Belgia/Deutsche Post și DHL International, C-148/09 P, EU:C:2011:603, punctul 81).
- 68 În speță, întrucât procedura preliminară de examinare a măsurii în cauză a durat doar o lună, astfel cum Tribunalul a arătat, de altfel, la punctul 85 din hotărârea atacată, aceasta nu putea, conform jurisprudenței citate la punctul precedent din prezenta hotărâre, să constituie un indiciu al existenței unor îndoieli în ceea ce privește compatibilitatea ajutorului în cauză cu piața internă.
- 69 Cu toate acestea, Tribunalul a considerat, la același punct din hotărârea atacată, că, „având în vedere împrejurările prezentei cauze”, durata procedurii preliminare de examinare a acestei măsuri nu putea totuși să constituie un indiciu probant al lipsei îndoielilor cu privire la compatibilitatea ajutorului în cauză cu piața internă, din moment ce trebuia să se țină de asemenea seama de durata și de conținutul contactelor care au avut loc între Regatul Unit și Comisie în cursul fazei de prenotificare.
- 70 În această privință, Tribunalul, pe de o parte, la punctele 86-91 din hotărârea atacată, a amintit dispozițiile Codului celor mai bune practici referitoare la faza de prenotificare și, pe de altă parte, la punctele 92-105 din hotărârea menționată, a sintetizat contactele care au avut loc între Comisie și Regatul Unit anterior notificării măsurii în cauză, precum și intervențiile spontane ale terților. Tribunalul a dedus din acestea, la punctul 106 din hotărârea menționată, că „durata fazei de prenotificare [fusesse] în mod semnificativ mai lungă decât perioada de două luni avută în vedere, ca regulă generală, de Codul celor mai bune practici”.

- 71 În temeiul acestor considerații, Tribunalul a arătat, la punctul 109 din hotărârea atacată, că „durata și împrejurările fazei de prenotificare [...] nu permit[eau] să se considere că durata scurtă a procedurii preliminare de examinare constitui[a] un indiciu al lipsei unor îndoieli cu privire la compatibilitatea schemei respective cu piața internă, ci, dimpotrivă, [puteau] constitui un indiciu legat de existența unor asemenea îndoieli”. Tribunalul a adăugat, la punctul 111 din această hotărâre, că măsura în cauză era „semnificativă, complexă și nouă”.
- 72 Or, după cum reiese din jurisprudența citată la punctul 40 din prezenta hotărâre, dovada existenței îndoielilor cu privire la compatibilitatea cu piața internă a unei măsuri de ajutor trebuie făcută de partea care solicită anularea deciziei de a nu ridica obiecții cu privire la conținutul măsurii respective, dacă este cazul, pe baza unei serii de indicii concordante.
- 73 În consecință, nu revenea Tribunalului sarcina de a stabili, contrar considerațiilor de la punctul 85 din hotărârea atacată, dacă existau indicii probante ale lipsei de îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă. Dimpotrivă, Tribunalului îi revenea sarcina de a verifica dacă Tempus făcuse dovada existenței unor asemenea îndoieli, dacă este cazul, pe baza unei serii de indicii concordante.
- 74 Or, Tribunalul nu s-a limitat să statueze că durata și împrejurările fazei de prenotificare nu permiteau să se considere că durata relativ scurtă a fazei de examinare preliminară constituia un indiciu al lipsei îndoielilor. După cum reiese din cuprinsul punctului 109 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că durata și împrejurările fazei de prenotificare constituiau *per se* indicii ale existenței unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă.
- 75 Procedând astfel, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.
- 76 Astfel, din cuprinsul punctelor 10 și 12 ale Codului celor mai bune practici reiese că, după cum Tribunalul însuși a constatat în esență la punctul 89 din hotărârea atacată, obiectivul esențial al fazei de prenotificare este de a garanta conformitatea formularului de notificare, așa încât să permită Comisiei, odată efectuată notificarea, să adopte decizia sa în termenul prevăzut în acest scop la articolul 4 alineatul (5) din Regulamentul nr. 659/1999.
- 77 Desigur, după cum arată Comisia, nu este nicidecum exclus ca statul membru în cauză și Comisia să discute de asemenea, în cursul fazei de prenotificare, despre conformitatea cu piața internă a măsurii de ajutor a cărei notificare este avută în vedere. Astfel, din cuprinsul punctului 10 din Codul celor mai bune practici reiese că schimburile dintre Comisie și statul membru în cauză pot viza și aspectele problematice ale unei măsuri planificate. În plus, punctul 12 din codul menționat menționează că o fază de prenotificare reușită permite de asemenea discutarea oricăror probleme de fond ridicate de o măsură planificată.
- 78 Nu este mai puțin adevărat că examinarea finală a conformității cu piața internă a unei anumite măsuri nu poate fi inițiată decât după ce măsura respectivă a luat forma finală, la momentul notificării sale Comisiei. Prin urmare, considerațiile Tribunalului care figurează la punctele 90 și 91 din hotărârea atacată, potrivit cărora faza de prenotificare nu are ca obiect aprecierea compatibilității măsurii notificate cu piața internă, iar Comisia efectuează examinarea măsurii notificate doar de la primirea notificării, nu sunt în sine afectate de erori.
- 79 Însă, tocmai acesta este motivul pentru care durata și împrejurările fazei de prenotificare nu pot constitui indicii ale unor eventuale dificultăți ridicate de măsura notificată. Astfel, este posibil ca, în cursul unei faze de prenotificare îndelungate, statul membru în cauză să fi putut profita de

schimburile sale cu Comisia pentru a modifica măsura avută în vedere, astfel încât să rezolve orice problemă pe care aceasta ar fi putut să o prezinte în forma avută în vedere inițial, pentru ca această măsură, în forma sa definitivă, stabilită cu ocazia notificării, să nu mai ridice nicio dificultate.

- 80 Având în vedere considerațiile de mai sus, trebuie să se admită de asemenea a treia și a cincea critică din cadrul primului aspect al motivului unic.
- 81 În al treilea rând, trebuie să se examineze a patra critică formulată de Comisie în cadrul primului aspect al motivului unic, referitoare la luarea în considerare de către Tribunal a numărului și a multitudinii de observații transmise Comisiei ca element care demonstrează dificultățile serioase ridicate de măsura în cauză.
- 82 În această privință, la punctul 101 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că din notificare și din decizia în litigiu reieșea că „trei tipuri de operatori, având în vedere informațiile de care aveau cunoștință în momentul în care au intervenit, [intenționaseră] să comunice, în mod direct și spontan, observațiile către Comisie cu privire la compatibilitatea ajutorului”. La punctele 102-104 din hotărârea menționată, Tribunalul a oferit scurte precizări cu privire la operatorii în discuție și cu privire la subiectele abordate în observațiile acestora.
- 83 Or, la punctul 109 din hotărârea atacată, Tribunalul s-a limitat să precizeze că „seria de observații transmise în privința [măsurii în cauză] de trei tipuri de operatori diferiți” reprezenta un element care putea constitui un indiciu al existenței unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii respective cu piața internă.
- 84 În plus, după ce a subliniat, la punctul 111 din această hotărâre, că măsura menționată „a fost contestată sub trei aspecte de operatori diferiți care trebuiau să beneficieze de ea”, fără a furniza precizări suplimentare cu privire la motivele constatărilor respective și cu privire la eventualele probleme pe care acestea le ridicau, Tribunalul a considerat că această împrejurare se număra printre cele care, potrivit punctului 115 din hotărârea menționată, constituiau un indiciu de natură să dovedească existența unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă.
- 85 După cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 103 din concluzii, Comisia nu poate fi obligată să declanșeze procedura oficială de investigare a unei măsuri de ajutor pentru simplul motiv că terții interesați au prezentat în mod spontan observații cu privire la o măsură notificată, indiferent de originea sau de numărul unor asemenea observații. Comisia trebuie să declanșeze procedura oficială de investigare numai în cazul în care aceste observații menționează elemente care pot evidenția existența unor dificultăți serioase în evaluarea măsurii notificate.
- 86 Or, în speță, Tribunalul nu a precizat că observațiile prezentate Comisiei menționau elemente de această natură și s-a întemeiat doar pe numărul și pe „multitudinea” acestor observații, ca elemente care pot să dovedească existența unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă.
- 87 Procedând astfel, după cum susține Comisia în mod întemeiat, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept în hotărârea atacată, astfel încât a patra critică din cadrul primului aspect al motivului unic de recurs și, pe cale de consecință, acest aspect în totalitate trebuie să fie admise.
- 88 Cu toate acestea, pentru motivele expuse la punctele 53-55 din prezenta hotărâre, este necesar să se examineze și al doilea aspect al motivului unic.

Cu privire la al doilea aspect al motivului unic

Argumentația părților

- 89 Prin intermediul celui de al doilea aspect al motivului unic, Comisia, susținută de Regatul Unit și de Republica Polonă, arată că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când i-a reproșat că nu a efectuat o investigație adecvată în ceea ce privește anumite aspecte ale pieței de capacități din Regatul Unit.
- 90 Prin intermediul unei prime critici, Comisia contestă aprecierea Tribunalului, care figurează la punctele 146, 152 și 154-156 din hotărârea atacată, potrivit căreia ea nu ar fi luat în considerare în mod suficient potențialul real al gestionării cererii în cadrul pieței de capacități, ceea ce ar fi împiedicat-o să aibă îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă.
- 91 În această privință, Comisia precizează că, deși Orientările pentru perioada 2014-2020 prevăd o evaluare a impactului participării la nivelul cererii, inclusiv o descriere a măsurilor destinate să încurajeze gestionarea cererii, acestea nu impun nicidecum o susținere sistematică în favoarea tehnologiei de gestionare a cererii, astfel cum pare să impună Tribunalul în hotărârea atacată.
- 92 Comisia adaugă că hotărârea atacată nu menționează niciun motiv care ar fi trebuit să o determine să aibă îndoieli cu privire la documentele de care dispunea, referitoare la potențialul gestionării cererii. Nu se contestă faptul că, la momentul adoptării măsurii în cauză, nici Regatul Unit, nici Comisia nu erau în măsură să efectueze o estimare absolut precisă a potențialului pe termen lung al tehnologiei de gestionare a cererii. Pe de altă parte, Comisia ar fi verificat dacă măsura în cauză era deschisă și dacă oferea stimulente adecvate operatorilor în cauză, astfel încât nu ar fi avut nevoie să își realizeze propriile studii și estimări privind potențialul gestionării cererii pentru a stabili dacă piața de capacități din Regatul Unit era compatibilă cu Orientările pentru perioada 2014-2020. Faptul că operatorii de la nivelul gestionării cererii doreau stimulente suplimentare în temeiul măsurii în cauză nu ar echivala cu existența unor dificultăți serioase. În consecință, Comisia opinează că nu avea niciun motiv să considere că evaluarea potențialului de gestionare a cererii prezentată de Regatul Unit și, prin urmare, a cantității de capacitate care trebuia să fie achiziționată pe piața de capacități putea genera dificultăți serioase.
- 93 Prin intermediul unei a doua critici, Comisia contestă analiza care figurează la punctele 159-259 din hotărârea atacată, cu privire la pretinsul tratament discriminatoriu sau dezavantajos al gestionării cererii. În special, Comisia critică concluzia Tribunalului potrivit căreia ea ar fi trebuit să aibă îndoieli în ceea ce privește compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă având în vedere, *primo*, durata contractelor de capacitate, *secundo*, metoda de recuperare a costurilor și, *tertio*, condițiile de participare la licitații.
- 94 În primul rând, în ceea ce privește durata contractelor de capacitate, Comisia apreciază că Tribunalul a săvârșit o eroare atunci când a apreciat, printre altele la punctele 181 și 182 din hotărârea atacată, că Comisia ar fi trebuit să examineze cheltuielile de capital și dificultățile de finanțare ale operatorilor de la nivelul gestionării cererii înainte de a aproba poziția Regatului Unit, potrivit căreia nu era necesar să ofere operatorilor respectivi contracte cu o durată mai mare de un an. Astfel, contractele de un an ar constitui regula, iar nu excepția, iar Tempus nu ar fi contestat niciodată faptul că acele costuri de investiție inițiale ale operatorilor de la nivelul gestionării cererii nu sunt nicidecum comparabile cu cele ale noilor furnizori de capacitate. Pe de

altă parte, experiența dobândită după punerea în aplicare a pieței de capacități în cursul anului 2014 nu ar permite să se concluzioneze că accesul diferențiat la acorduri pe termen mai lung ar fi conferit un avantaj concurențial noilor capacități de producție.

- 95 În al doilea rând, în ceea ce privește metoda de recuperare a costurilor, Comisia arată că acest aspect al măsurii în cauză, care ține de finanțarea pieței de capacități, nu avea relevanță directă pentru aprecierea compatibilității măsurii menționate cu piața internă, în lipsa unei legături de alocare obligatorii între veniturile provenite din taxa aplicată furnizorilor de energie electrică și cuantumul ajutorului. În plus, Tribunalul ar fi făcut trimitere în mod eronat, la punctele 199 și 211 din hotărârea atacată, la punctul 27 litera (e), precum și la punctele 69 și 92 din Orientările pentru perioada 2014-2020, în timp ce criteriile de apreciere pertinente ar figura în secțiunile 3.9.5 și 3.9.6 din orientările menționate.
- 96 În orice caz, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare atunci când a statuat, la punctul 210 din hotărârea atacată, că Comisia ar fi trebuit să verifice dacă măsura în cauză conținea un stimulent echivalent cu cel al unui proiect anterior privind reducerea consumului de energie electrică la orele de vârf. Potrivit Comisiei, ar fi fost suficient să se concluzioneze că măsura respectivă conținea un asemenea stimulent previzibil, situație care se regăsea în speță. Prin faptul că a impus Comisiei să examineze dacă metoda de finanțare reținută era cea mai în măsură să încurajeze gestionarea cererii, Tribunalul ar fi acordat o atenție excesivă și nejustificată măsurilor de încurajare a gestionării cererii. Comisia observă în această privință că metoda de recuperare a costurilor constituie un compromis între interesul de a menține un stimulent pentru reducerea consumului și necesitatea de a reduce incertitudinea furnizorilor cu privire la partea din costuri care va reveni probabil în sarcina acestora. Cu excepția cazului în care există motive pentru a crede că evaluarea statului membru este incorectă sau eronată, Comisia nu ar putea fi obligată să critice modul de concepere a măsurilor naționale pe care le consideră temeinic justificate.
- 97 Republica Polonă apreciază de asemenea că, la punctul 210 din hotărârea atacată, Tribunalul s-a concentrat prea strict asupra aspectului dacă măsura în cauză încuraja dezvoltarea gestionării cererii, ignorând puterea de apreciere a Comisiei în ceea ce privește compatibilitatea unei măsuri cu Orientările pentru perioada 2014-2020.
- 98 În al treilea rând, Comisia apreciază că Tribunalul a considerat în mod eronat că ar fi trebuit să aibă îndoieli în ceea ce privește condițiile de participare la piața de capacități la care sunt supuși operatorii de la nivelul gestionării cererii, având în vedere că Regatul Unit s-a angajat să vândă la licitațiile T-1 cel puțin 50 % din volumul rezervat, care ar oferi o cale de acces pe piață mai bună pentru operatorii de la nivelul gestionării cererii. Punctele 242 și 243 din hotărârea atacată ar conține o apreciere vădit eronată în această privință întrucât acest angajament, care figurează în considerentul (46) al deciziei în litigiu, ar fi obligatoriu din punct de vedere juridic. În cazul în care statul membru s-ar îndepărta de la angajamentul menționat, măsura astfel adoptată nu ar mai fi vizată de decizia în litigiu.
- 99 Regatul Unit consideră de asemenea că, având în vedere angajamentul său de a vinde la licitațiile T-1 cu cel puțin 50 % din volumul rezervat inițial, critica formulată de Tribunal în această privință, care figurează la punctele 242 și 243 din hotărârea atacată, este nefondată. În plus, Regatul Unit apreciază că Comisia avea dreptul să accepte acest angajament fără a-i impune să demonstreze că acesta fusese integrat în dreptul intern. În cele din urmă, Regatul Unit amintește că, deși licitațiile T-1 pot constitui o cale privilegiată pentru anumiți operatori de la nivelul gestionării cererii, aceștia au de asemenea posibilitatea de a participa la licitațiile T-4, în care au înregistrat, de altfel, rezultate excelente.

- 100 În ceea ce privește pragul de participare de 2 megawați (MW) reținut în decizia în litigiu, Comisia evidențiază că niciun terț nu emisese obiecții în această privință, astfel încât informațiile de care dispunea în cursul examinării preliminare nu puteau da naștere unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă. Acest prag a fost contestat de Tempus abia în stadiul replicii în fața Tribunalului, așa încât această critică ar fi trebuit să fie declarată inadmisibilă. În orice caz, comparația realizată de Tribunal, la punctul 256 din hotărârea atacată, cu piața de capacități Pennsylvania-New Jersey-Maryland (PJM) din Statele Unite ar fi deplasată și ar demonstra lipsa unei examinări critice a temeiniciei criticilor formulate de Tempus. Pe de altă parte, în a doua licitație tranzitorie, Regatul Unit ar fi redus pragul de participare la 500 kW fără vreun rezultat semnificativ, întrucât numai 2,7 % din ofertele prezentate de operatorii de la nivelul gestionării cererii ar fi fost inferioare acestui prag.
- 101 Prin urmare, Comisia apreciază că putea să considere în mod valabil, pe baza informațiilor de care dispunea, că schema în cauză conținea stimulente adecvate pentru participarea operatorilor de la nivelul gestionării cererii, în conformitate cu Orientările pentru perioada 2014-2020.
- 102 Regatul Unit și Republica Polonă atrag atenția, în general, asupra faptului că Orientările pentru perioada 2014-2020 au ca obiectiv să permită Comisiei să verifice dacă o măsură de ajutor permite atingerea unui obiectiv de interes comun, acesta fiind, în speță, asigurarea caracterului adecvat al capacităților pe piața energiei electrice, la costul cel mai scăzut pentru consumator și în mod neutru din punct de vedere tehnologic, prin reducerea la minimum a efectelor negative asupra comerțului dintre statele membre și asupra concurenței. Ele nu ar urmări, în schimb, să impună condiții speciale în ceea ce privește structurarea măsurii de ajutor sau să definească aspectele mecanismului de capacități destinate să asigure caracterul adecvat al capacităților. Obiectivul acestor orientări nu ar fi, așadar, facilitarea sau încurajarea operatorilor de la nivelul gestionării cererii, astfel cum ar fi constatat în mod eronat Tribunalul în cuprinsul întregii hotărâri atacate. Prin urmare, prin faptul că a ajuns la concluzia potrivit căreia compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă dădea naștere unor îndoieli, Tribunalul nu ar fi respectat obiectivul pieței de capacități și ar fi săvârșit o eroare în aplicarea orientărilor menționate.
- 103 Ca răspuns la prima critică, Tempus arată mai întâi că argumentația Comisiei provine dintr-o interpretare eronată a hotărârii atacate. Tribunalul ar fi statuat doar că, fără a ignora datele furnizate de statul membru, Comisia trebuia să își formeze o imagine de ansamblu cu privire la toate informațiile relevante disponibile și să caute elemente de probă suplimentare, prin intermediul procedurii oficiale de investigare, atunci când, precum în speță, acestea sunt în mod obiectiv necesare pentru eliminarea îndoielilor.
- 104 În ceea ce privește, mai concret, evaluarea potențialului de gestionare a cererii, Tempus susține pe deplin aprecierea Tribunalului care figurează la punctele 152-158 din hotărârea atacată. Ea apreciază în special că Comisia trebuia să solicite Regatului Unit să evalueze de la bun început potențialul de participare a operatorilor de la nivelul gestionării cererii, astfel cum impuneau punctele 223 și 224 din Orientările pentru perioada 2014-2020, fără a aștepta ca prima licitație să evidențieze acest potențial. Pe de altă parte, Tempus susține că Comisia nu a ținut seama în mod suficient de faptul că tehnologia de gestionare a cererii trebuia încurajată în mod adecvat pentru a-și atinge pe deplin potențialul, ceea ce ar putea conduce la inutilitatea pieței de capacități într-un viitor apropiat.
- 105 Tempus apreciază că a doua critică a Comisiei este de asemenea lipsită de teme. În primul rând, în ceea ce privește caracterul discriminatoriu al duratei contractelor de capacitate, Comisia ar interpreta eronat hotărârea atacată, din moment ce aceasta nu ar fi constatat existența unui

regim normal de contracte cu o durată mai mare de un an, de la care să fi fost excluși operatorii de la nivelul gestionării cererii. În plus, Tempus solicită Curții să procedeze la o înlocuire a motivelor, pentru a constata prezența altor elemente care justifică existența unor îndoieli în această privință. După cum ar fi subliniat Tribunalul la punctul 190 din hotărârea atacată, Comisia ar fi trebuit să stabilească dacă imposibilitatea operatorilor de la nivelul gestionării cererii de a obține contracte de aceeași durată precum cele ale celorlalți furnizori de capacitate nu risca să le reducă posibila contribuție a acestora la soluționarea problemei caracterului adecvat al capacităților. Astfel, simplul fapt că o tehnologie este costisitoare nu ar trebui să îi ofere un avantaj necuvenit în cadrul licitațiilor, în timp ce piața de capacități trebuie să asigure siguranța aprovizionării la un cost minim pentru consumator.

- 106 În al doilea rând, în ceea ce privește metoda de recuperare a costurilor, Tempus arată că punctele 208-213 din hotărârea atacată privesc exclusiv o apreciere a situației de fapt de către Tribunal, care nu este supusă controlului exercitat de Curte în cadrul unui recurs. În orice caz, analiza Tribunalului cu privire la existența unor îndoieli în ceea ce privește efectul stimulat al măsurii în cauză ar fi corectă, pentru motivele expuse la punctele 194-213 din hotărârea atacată. În ceea ce privește lipsa unei legături între finanțarea măsurii și măsura de ajutor ca atare, invocată de Comisie, Tempus consideră că, dimpotrivă, măsura în cauză constituie un exemplu perfect de mecanism care presupune o legătură de alocare obligatorie între taxă și ajutor. Astfel, semnalele cu privire la prețuri impuse prin metoda de recuperare a costurilor pe un an ar avea o influență directă asupra stimulentei și asupra capacității consumatorilor de a-și reorienta utilizarea și, prin urmare, asupra cererii în perioada de vârf, care este ulterior utilizată pentru calcularea volumului de capacitate care trebuie achiziționat pentru anii următori. Faptul că acest aspect nu este menționat în Orientările pentru perioada 2014-2020 nu ar fi împiedicat luarea sa în considerare în vederea aprecierii compatibilității măsurii în cauză. În sfârșit, Tempus apreciază că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare atunci când a considerat că Comisia nu putea să se mulțumească cu un simplu angajament din partea statului membru, atât timp cât acest angajament nu se reflecta în legislația națională.
- 107 În al treilea rând, în ceea ce privește condițiile de participare la piața de capacități și în special pragul de participare de 2 MW, Tempus consideră că în mod întemeiat Tribunalul a declarat admisibil acest argument, în măsura în care constituia dezvoltarea unei critici formulate în cererea introductivă. În plus, punctele 249-252 din hotărârea atacată ar indica în mod clar în ce mod garanția de participare ar putea constitui efectiv o barieră în calea participării operatorilor de la nivelul gestionării cererii la piața de capacități.

Aprecierea Curții

- 108 Prin intermediul primei critici invocate în cadrul celui de al doilea aspect al motivului unic, Comisia critică punctele 146, 152 și 154-156 din hotărârea atacată, care se înscriu în considerațiile din această hotărâre care figurează sub titlul „Elementele disponibile privind potențialul de gestionare a cererii”.
- 109 În această privință, reiese din considerentul (122) al deciziei în litigiu, al cărui conținut este amintit la punctul 150 din hotărârea atacată, că, pentru a sprijini sectorul gestionării cererii, Regatul Unit își exprimase intenția de a examina informațiile rezultate din prima licitație T-4 din luna decembrie 2014 pentru a se asigura că curbele cererii sunt ajustate în mod adecvat. În plus, Regatul Unit elaborase dispoziții referitoare la licitații tranzitorii pentru a susține dezvoltarea sectorului gestionării cererii între anul 2015 și anul 2016, precum și a unui proiect-pilot în materia eficienței energetice. Regatul Unit precizase de asemenea că, drept răspuns la raportul

publicat la 30 iunie 2014 al grupului de experți tehnici (denumit în continuare „PTE”) însărcinat cu examinarea recomandărilor în ceea ce privește capacitatea de a licita în cadrul pieței de capacitate în luna decembrie 2014, National Grid plc sugerase un proiect comun cu Energy Networks Association (asociația rețelelor energetice), inclusiv Distribution Network Operators (operatorii de rețele de distribuție).

- 110 La punctul 151 din hotărârea atacată, Tribunalul a amintit considerentul (128) al deciziei în litigiu, potrivit căruia, chiar dacă măsura în cauză putea avea ca rezultat susținerea producției pe bază de combustibili fosili, Comisia considera că evaluarea problemei privind caracterul adecvat al capacităților, efectuată în fiecare an, ținea seama de toate tipurile de operatori, inclusiv de operatorii de la nivelul gestionării cererii. Potrivit Tribunalului, prin urmare, Comisia concluzionează, în considerentul (129) al deciziei menționate, că „măsura este neutră din punct de vedere tehnologic” și nu are ca efect consolidarea poziției producătorilor de energie electrică pe bază de combustibili fosili.
- 111 Or, la punctul 146 din hotărârea atacată, Tribunalul a afirmat printre altele că, la momentul la care Comisia a efectuat examinarea preliminară a măsurii în cauză, era în măsură să analizeze elementele care permiteau nu numai luarea în considerare a rolului actual al gestionării cererii, ci și luarea în considerare a potențialului său real.
- 112 La punctul 152 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat că aprecierile care figurează în considerentele (122), (128) și (129) ale deciziei în litigiu, amintite la punctele 150 și 151 din hotărârea respectivă, precum și la punctele 109 și 110 din prezenta hotărâre, nu erau „de natură să permită Comisiei să se distanțeze de îndoielile care reies din elementele pe care le deținea deja sau de care putea dispune în momentul în care a adoptat decizia [în litigiu]”.
- 113 Tribunalul a adăugat, la punctul 154 din hotărârea menționată, că, „având în vedere elementele disponibile și ținând seama de rolul gestionării cererii, [Comisia] nu putea, în speță, să se limiteze la simplul «caracter deschis» al măsurii și să concluzioneze, în consecință, în sensul neutralității pe plan tehnologic, fără a examina mai în detaliu caracterul real și efectiv al luării în considerare a acestei soluții tehnologice în cadrul pieței de capacitate”.
- 114 În această privință, la punctul 155 din hotărârea atacată, Tribunalul a subliniat în special că niciun element menționat în decizia în litigiu nu permitea să se stabilească faptul că Comisia a efectuat propria analiză în ceea ce privește luarea efectivă în considerare a gestionării cererii. Tribunalul a arătat, „de exemplu”, că în niciun loc din decizia în litigiu nu se face referire la estimarea de 3 gigawați (GW) a potențialului gestionării cererii, evocată de National Grid. Tribunalul a considerat, așadar, că Comisia acceptase informațiile și ipotezele prezentate de Regatul Unit.
- 115 Tribunalul a adăugat, la punctul 156 din hotărârea atacată, că nu se putea astfel exclude că, „în cazul în care Comisia ar fi efectuat propria examinare a potențialului gestionării cererii, în special pentru a ridica problema modalităților de luare în considerare a estimărilor efectuate de National Grid sau a altor surse sau pentru a ridica problema motivelor succesului exemplurilor americane, modalitățile de participare a operatorilor de la nivelul gestionării cererii ar fi fost diferite”.
- 116 În temeiul acestor considerații, Tribunalul a concluzionat, la punctul 158 din hotărârea atacată, că „elementele disponibile în ceea ce privește potențialul gestionării cererii [...] [erau] susceptibile să constituie un indiciu referitor la existența unor îndoieli cu privire la compatibilitatea [măsurii în cauză] cu piața internă, în legătură cu care nu [era] posibil, la lectura deciziei [în litigiu], să se constate că [fuseseră] înlăturate în urma examinării preliminare a Comisiei”.

- 117 Această constatare a Tribunalului este afectată de o eroare de drept.
- 118 Trebuie amintit în această privință că, după cum reiese din jurisprudența citată la punctul 39 din prezenta hotărâre, părții care solicită anularea unei decizii a Comisiei de a nu ridica obiecții îi revine sarcina de a prezenta elemente de natură să demonstreze că aprecierea informațiilor și a elementelor disponibile ar fi trebuit să dea naștere unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă.
- 119 Or, din considerațiile hotărârii atacate amintite la punctele 111-115 din prezenta hotărâre rezultă că Tribunalul nu a verificat dacă Tempus a reușit să demonstreze că aprecierea informațiilor și a elementelor disponibile ar fi trebuit să dea naștere unor îndoieli din partea Comisiei cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă, îndoieli care ar fi trebuit să o determine să efectueze propria examinare a acestui potențial, eventual după inițierea procedurii oficiale de investigare. Tribunalul a impus mai degrabă acestei instituții obligația de a căuta elemente care merg mai departe de „elementele disponibile în ceea ce privește potențialul gestionării cererii”, la care se referă punctul 158 din hotărârea atacată.
- 120 În special, Tribunalul nu a indicat nici punctul precis asupra căruia trebuiau să planeze îndoielile Comisiei, nici elementul concret care ar fi trebuit să suscite astfel de îndoieli. Trebuie să se constate, pe de altă parte, că, la punctele 136-145 din hotărârea atacată, deși Tribunalul s-a raportat la anumite elemente referitoare la potențialul gestionării cererii pe care Comisia putea să le ia în considerare, din lectura acestei părți a hotărârii atacate nu reiese că vreunul dintre aceste elemente erau de natură să dea naștere unor îndoieli în opinia Comisiei cu privire la luarea efectivă în considerare a potențialului gestionării cererii în conceperea măsurii în cauză și, prin urmare, cu privire la compatibilitatea acestei măsuri cu piața internă.
- 121 În ceea ce privește, mai concret, raportul PTE, din care au fost reproduse extrase la punctele 142 și 145 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat într-adevăr, la punctul 143 din hotărârea respectivă, că analiza PTE „pune[a] accentul pe necesitatea urgentă de a defini stimulente adecvate pentru a permite gestionării cererii să participe în mod efectiv la piața de capacități, ținând seama de întregul său potențial”, și că „PTE regret[a] lipsa, în prezent, a unei organizații în măsură să obțină datele necesare pentru a înțelege și a strânge informațiile referitoare la potențialul gestionării cererii sub diferitele sale aspecte, chiar dacă unele dintre ele [erau] deja disponibile”. La punctul 147 din hotărârea menționată, Tribunalul a adăugat că Comisia avea cunoștință de dificultățile evocate de PTE în ceea ce privește luarea în considerare a potențialului gestionării cererii în cadrul pieței de capacități.
- 122 Cu toate acestea, deși aceste considerații demonstrează o anumită dificultate în estimarea potențialului gestionării cererii, ele nu sunt de natură să demonstreze că măsura în cauză nu ținea cont deloc sau nu ținea cont suficient de acest potențial și, prin urmare, trebuia să dea naștere unor îndoieli cu privire la compatibilitatea sa cu piața internă. Astfel, după cum Tribunalul însuși a amintit la punctele 136, 137 și 150 din hotărârea atacată, Regatul Unit era conștient de necesitatea participării gestionării cererii în cadrul pieței de capacități, iar anumite elemente ale măsurii în cauză fuseseră concepute astfel încât să asigure această participare. Or, Tribunalul nu explică motivele pentru care Comisia ar fi trebuit să aibă îndoieli cu privire la caracterul suficient și adecvat al acestor elemente.
- 123 Din cele de mai sus rezultă că prima critică din cadrul celui de al doilea aspect al motivului unic invocat de Comisie trebuie admisă.

- 124 În cadrul celei de a doua critici invocate în susținerea prezentului aspect al motivului unic, Comisia contestă, în primul rând, anumite considerații ale analizei efectuate de Tribunal la punctele 160-192 din hotărârea atacată, referitoare la problema duratei contractelor de capacitate, analiză în urma căreia Tribunalul a constatat, la punctul 193 din hotărârea respectivă, că diferența dintre durata contractelor de capacitate oferite operatorilor de la nivelul gestionării cererii și durata contractelor oferite producătorilor de energie electrică constituia un indiciu al existenței unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă.
- 125 În această privință, trebuie amintit că, la punctele 165-168 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat, fără ca această constatare să fie repusă în discuție în cadrul prezentului recurs, că măsura în cauză nu oferea nicio posibilitate operatorilor de la nivelul gestionării cererii de a obține contracte de capacitate cu o durată mai mare de un an, în timp ce furnizorii de capacitate care angajează cheltuieli la nivelul necesar pentru renovarea unei centrale existente sau pentru construirea unei centrale noi erau eligibili pentru a obține contracte cu o durată de până la trei ani și, respectiv, de până la cincisprezece ani.
- 126 La punctul 169 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat în această privință că Comisia a aprobat poziția Regatului Unit potrivit căreia, în esență, capacitățile de producție noi sau de renovat presupun costuri de investiții ridicate, ceea ce justifică eligibilitatea lor pentru contracte mai lungi, pentru a permite operatorilor să obțină finanțarea necesară, în timp ce operatorii de la nivelul gestionării cererii aveau nevoi de cheltuieli de capital mai reduse. După ce a analizat în detaliu dacă demersul Comisiei era întemeiat, Tribunalul a concluzionat, la punctul 180 din hotărârea menționată, că criteriul decisiv reținut de măsura în cauză pentru a stabili operatorii eligibili să obțină contracte de capacitate cu o durată mai mare de un an era nivelul de cheltuieli de capital și dificultățile de finanțare.
- 127 Prin urmare, Tribunalul a considerat, la punctul 181 din hotărârea atacată, că trebuia să se examineze care era durata necesară pentru a permite fiecărei categorii de furnizori de capacitate să participe pe deplin la piața de capacități, în raport cu cheltuielile lor de investiții și cu dificultățile lor de finanțare, pentru a respecta obligația de a furniza stimulente adecvate tuturor operatorilor, și că, așadar, revenea Comisiei sarcina de a verifica dacă rezervarea contractelor de capacitate cu o durată mai mare de un an anumitor tehnologii prezenta un caracter discriminatoriu și era contrară obiectivului de instituire a unei piețe de capacități neutre din punct de vedere tehnologic.
- 128 Or, la punctul 182 din hotărârea atacată și, din nou, la punctul 192 din această hotărâre, Tribunalul a constatat că Comisia aprobase poziția Regatului Unit potrivit căreia nu era necesar să ofere contracte cu o durată mai mare de un an operatorilor de la nivelul gestionării cererii fără a examina dacă cheltuielile de capital și dificultățile de finanțare ale acestui tip de operatori puteau face necesar să li se ofere posibilitatea de a obține astfel de contracte.
- 129 Cu toate acestea, nu reiese din motivele prezentate la punctele 183-191 din hotărârea atacată că Tempus demonstrase, astfel cum impune jurisprudența citată la punctul 39 din prezenta hotărâre, că aprecierea informațiilor și a elementelor de care dispunea Comisia ar fi trebuit să dea naștere unor îndoieli cu privire la temeinicia poziției Regatului Unit.
- 130 Astfel, la punctul 187 din hotărârea atacată, Tribunalul însuși a constatat că atât Tempus, cât și UK Demand Response Association (UKDRA) (asociația de gestionare a cererii din Regatul Unit), care prezentase observații Comisiei, au recunoscut că noii operatori de la nivelul gestionării cererii

nu aveau neapărat aceleași cheltuieli de capital ca producătorii care construiesc centrale noi. În plus, reiese din cuprinsul punctului 188 din această hotărâre că nici Tempus, nici UKDRA nu prezentaseră informații detaliate în această privință în fața Comisiei.

- 131 Tribunalul a considerat, desigur, la același punct 188, că Comisia avea ea însăși obligația să caute informațiile pertinente și că, prin urmare, pentru a dovedi existența unor îndoieli în sensul articolului 4 alineatul (4) din Regulamentul nr. 659/1999, era suficient ca Tempus să demonstreze că Comisia nu a căutat și nici nu a examinat, cu diligență și cu imparțialitate, toate elementele pertinente.
- 132 Cu toate acestea, din motivele prezentate la punctele 48-51 din prezenta hotărâre reiese că această considerație este afectată de o eroare de drept.
- 133 Rezultă că, prin faptul că a considerat, la punctul 193 din hotărârea atacată, că diferența dintre durata contractelor de capacitate oferite operatorilor de la nivelul gestionării cererii și cea a contractelor oferite producătorilor constituie un indiciu al existenței unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.
- 134 În al doilea rând, Comisia apreciază că Tribunalul, pentru a stabili existența unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă, s-a întemeiat în mod greșit pe metoda de recuperare a costurilor, care, astfel cum s-a amintit la punctul 11 din prezenta hotărâre, urmărește să asigure finanțarea cheltuielilor efectuate pentru remunerarea capacităților printr-o taxă aplicată furnizorilor de energie electrică, stabilită în funcție de cota lor de piață și calculată pe baza cererii înregistrate între orele 16.00 și orele 19.00 în timpul săptămânii, din luna noiembrie până în luna februarie.
- 135 Astfel cum reiese din cuprinsul punctului 203 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că metoda de recuperare a costurilor era relevantă pentru a aprecia în special caracterul proporțional al măsurii în cauză, pentru a stabili dacă valoarea ajutorului acordat era limitată la minimumul necesar pentru obținerea rezultatului scontat.
- 136 Pentru a justifica această considerație, Tribunalul a indicat în esență, la punctele 204 și 205 din hotărârea atacată, că valoarea ajutorului acordat în temeiul măsurii în cauză depindea de volumul de capacitate licitat prin intermediul pieței de capacități și al prețului de închidere a licitațiilor. Tribunalul a precizat că, în măsura în care volumul capacității licitate este stabilit ținând seama de perioadele de vârf ale cererii, cu cât acestea sunt mai puțin ridicate, cu atât mai puțin semnificativ este volumul de capacitate licitat și, prin urmare, cu atât mai puțin semnificativ este cuantumul ajutorului.
- 137 Or, întrucât taxa aplicată furnizorilor este calculată pe baza cererii de energie electrică, aceasta ar constitui un stimulent pentru reducerea consumului de energie electrică, ceea ce, la rândul său, ar reduce atât volumul de capacitate licitat pentru a face față perioadelor de vârf ale cererii, cât și prețul de închidere a licitațiilor, ceea ce, în definitiv, s-ar traduce printr-o reducere a valorii ajutorului.
- 138 În această privință, Tribunalul a constatat, la punctul 206 din hotărârea atacată, că, deși Regatul Unit intenționase inițial să calculeze cuantumul taxei în funcție de cota de piață a furnizorilor de energie electrică din cererea de energie electrică înregistrată în perioadele așa-numite de „triadă”, și anume pe parcursul celor trei perioade de o jumătate de oră care înregistrează cele mai ridicate

perioade de vârf de consum anual de energie electrică în perioada cuprinsă între lunile noiembrie și februarie, Regatul Unit a modificat în cele din urmă, după consultarea publică, modalitățile de calcul al taxei pentru a adopta metoda descrisă la punctul 134 din prezenta hotărâre.

- 139 După cum reiese din cuprinsul punctului 207 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că, în ceea ce privește modificarea metodei de calcul al taxei destinate finanțării ajutorului, Comisia aprobase poziția Regatului Unit fără a examina consecințele acestei modificări asupra cuantumului total al ajutorului și, prin urmare, asupra caracterului proporțional al măsurii în cauză.
- 140 În plus, la punctul 210 din hotărârea atacată, Tribunalul a reproșat Comisiei că nu a verificat dacă noua metodă de recuperare a costurilor menținea în mod efectiv un stimulent echivalent pentru reducerea consumului de energie electrică în perioadele de vârf ale cererii, în special prin intermediul unei încurajări pentru dezvoltarea gestionării cererii.
- 141 Acesta a adăugat, la punctul 211 din hotărârea respectivă, că Comisia nu verificase nici dacă metoda de recuperare a costurilor adoptată afecta accesul la piață, inclusiv al operatorilor de la nivelul gestionării cererii, în special prin sporirea obstacolelor la intrarea pe piață și la extindere care rezultă din poziția puternică a furnizorilor integrați pe verticală. Tribunalul a făcut trimitere în această privință la punctul 92 din Orientările pentru perioada 2014-2020.
- 142 Tribunalul a conchis, așadar, la punctul 213 din hotărârea atacată, că era de competența Comisiei să examineze eventualul impact al schimbării metodei de recuperare a costurilor asupra caracterului proporțional al măsurii în cauză și, în consecință, compatibilitatea sa cu piața internă. Prin urmare, Tribunalul a considerat că faptul că Comisia nu a dispus de informații complete în ceea ce privește consecințele schimbării metodei de recuperare a costurilor în cadrul procedurii preliminare de examinare constituia un indiciu suplimentar al existenței unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă.
- 143 În această privință, Trebuie amintit că Comisia poate adopta orientări pentru a stabili criteriile pe baza cărora intenționează să evalueze compatibilitatea cu piața internă a măsurilor de ajutor preconizate de statele membre. Adoptând asemenea norme de conduită și anunțând, prin publicarea lor, că le va aplica situațiilor vizate de acestea, Comisia își autolimitează exercitarea puterii de apreciere și nu se poate abate, în principiu, de la normele respective fără a risca să fie sancționată, dacă este cazul, pentru încălcarea unor principii generale de drept precum egalitatea de tratament sau protecția încrederii legitime (Hotărârea din 29 iulie 2019, Bayerische Motoren Werke și Freistaat Sachsen/Comisia, C-654/17 P, EU:C:2019:634, punctele 81 și 82, precum și jurisprudența citată).
- 144 În speță, nu se contestă că, potrivit Orientărilor pentru perioada 2014/2020, caracterul proporțional al unei măsuri de ajutor constituie unul dintre criteriile pertinente pentru a aprecia compatibilitatea acesteia cu piața unică.
- 145 În măsura în care metoda de recuperare include o taxă, și anume o taxă plătită de furnizorii de energie electrică, Comisia a invocat de asemenea jurisprudența Curții potrivit căreia, pentru ca o taxă să poată fi considerată parte integrantă dintr-o măsură de ajutor, trebuie să existe o legătură de alocare obligatorie între taxă și ajutor în temeiul reglementării naționale relevante, în sensul că venitul din taxă este alocat în mod inevitabil finanțării ajutorului. Dacă o asemenea legătură există, venitul din taxă influențează în mod direct importanța ajutorului și, pe cale de consecință, aprecierea compatibilității acestui ajutor cu piața internă (Hotărârea din 27 octombrie 2005,

Distribution Casino France și alții, C-266/04-C-270/04, C-276/04 și C-321/04-C-325/04, EU:C:2005:657, punctul 40, precum și Hotărârea din 3 martie 2020, Vodafone Magyarország, C-75/18, EU:C:2020:139, punctul 27).

- 146 În speță, deși din hotărârea atacată nu reiese că venitul din taxa impusă în cadrul metodei de recuperare este alocat în mod inevitabil finanțării măsurii în cauză, modalitățile de calcul al acestei taxe pot, astfel cum a considerat în esență Tribunalul la punctele 203-205 din hotărârea atacată, să afecteze cuantumul ajutorului.
- 147 Astfel, se poate prezuma în mod rezonabil că furnizorii de energie electrică, care sunt debitorii taxei, repercutează sarcina acesteia, în tot sau în parte, asupra clienților lor, așa încât taxa poate, în definitiv, să se aplice consumului de energie electrică și să încurajeze limitarea acestuia. Aceasta implică, la rândul său, limitarea capacităților necesare și, pe cale de consecință, a ajutorului plătit în cadrul măsurii în cauză pentru a asigura aceste capacități.
- 148 Rezultă că Tribunalului nu i se poate reproșa că a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că metoda de recuperare a costurilor aleasă putea să prezinte relevanță pentru aprecierea caracterului proporțional al măsurii în cauză și, prin urmare, a compatibilității sale cu piața internă.
- 149 Acestea fiind precizate, este necesar să se verifice dacă Tribunalul a considerat în mod întemeiat, astfel cum a procedat la punctul 213 din hotărârea atacată, că lipsa unor „informații complete în ceea ce privește consecințele schimbării metodei de recuperare a costurilor” constituia un indiciu al existenței unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă.
- 150 În această privință, trebuie subliniat că Comisiei îi revenea sarcina de a aprecia compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă, iar nu de a compara această măsură cu o măsură diferită preconizată anterior de Regatul Unit. Rezultă că simplul fapt că metoda de finanțare a măsurii în cauză a fost modificată în raport cu metoda avută în vedere inițial nu poate fi considerat în sine ca fiind susceptibil să justifice existența unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă.
- 151 Astfel, contrar celor statuate de Tribunal la punctul 210 din hotărârea atacată, nu era necesară verificarea de către Comisie a aspectului dacă metoda de recuperare a costurilor prevăzute de măsura în cauză menținea un stimulent pentru reducerea consumului de energie electrică echivalent cu cel care ar fi rezultat din metoda preconizată inițial.
- 152 Din considerațiile de mai sus reiese că, prin faptul că a statuat, la punctul 213 din hotărârea atacată, că lipsa unor informații complete în ceea ce privește consecințele schimbării metodei de recuperare a costurilor constituia un indiciu al existenței unor îndoieli care puteau să justifice deschiderea de către Comisie a procedurii oficiale de investigare a măsurii în cauză, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.
- 153 În al treilea rând, Comisia contestă unele dintre motivele hotărârii atacate consacrate condițiilor de participare la piața de capacități a operatorilor de la nivelul gestionării cererii. În urma analizării a trei grupuri de argumente prezentate de Tempus, Tribunalul a concluzionat, la punctul 259 din hotărârea atacată, că interacțiunea dintre licitațiile T-4 și licitațiile T-1 și anumite condiții de participare a operatorilor de la nivelul gestionării cererii la piața de capacități ar fi trebuit să determine Comisia să aibă îndoieli, pe de o parte, în ceea ce privește capacitatea măsurii în cauză de a atinge obiectivele declarate de Regatul Unit în materie de încurajare a

dezvoltării gestionării cererii și, pe de altă parte, în ceea ce privește compatibilitatea sa cu cerințele din Orientările pentru perioada 2014-2020 în materie de stimulente adecvate pentru operatorii de la nivelul gestionării cererii și, în consecință, cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă.

- 154 Această concluzie se întemeiază în esență pe două motive formulate de Tribunal, contestate de Comisie.
- 155 *Primo*, la punctul 243 din hotărârea atacată, Tribunalul a admis că organizarea licitațiilor T-1 putea încuraja dezvoltarea gestionării cererii, însă a adăugat că Comisia ar fi trebuit să aibă îndoieli în ceea ce privește amploarea acestui efect stimulat în raport cu volumul restrâns al capacității rezervat licitațiilor T-1 și cu lipsa, constatată la punctul 242 din hotărârea atacată, a unei dispoziții legale exprese care să confirme garanția Regatului Unit de a obține, la aceste licitații, cel puțin 50 % din volumul rezervat.
- 156 Or, astfel cum amintește Comisia în considerentul (46) al deciziei în litigiu, aceasta a luat act de angajamentul Regatului Unit de a obține la licitațiile T-1 cel puțin 50 % din volumul de capacitate rezervat cu patru ani înainte.
- 157 Un astfel de angajament face parte integrantă din măsura în cauză, în privința căreia Comisia a hotărât, prin decizia în litigiu, să nu ridice obiecții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 iunie 2013, Ryanair/Comisia, C-287/12 P, nepublicată, EU:C:2013:395, punctul 67).
- 158 Rezultă, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 170 din concluzii, că, în cazul în care Regatul Unit ar acorda un ajutor precum cel prevăzut de măsura în cauză fără a respecta acest angajament, ajutorul respectiv nu ar fi vizat de decizia în litigiu și nu ar putea, prin urmare, să fie considerat ca fiind autorizat de Comisie.
- 159 Prin urmare, aspectul dacă Regatul Unit a consacrat angajamentul menționat în considerentul (46) al deciziei în litigiu într-o dispoziție expresă a dreptului său intern era lipsit de relevanță pentru aprecierea compatibilității măsurii în cauză cu piața internă. Lipsa unei astfel de dispoziții nu putea, prin urmare, contrar celor statuate de Tribunal, să reprezinte o sursă de îndoieli în această privință.
- 160 Trebuie adăugat că, la punctul 241 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că volumul de capacitate rezervat licitațiilor T-1 era restrâns în raport cu volumul de capacitate licitat în cadrul licitațiilor T-4 și că, de altfel, licitațiile T-1 nu erau rezervate exclusiv operatorilor de la nivelul gestionării cererii.
- 161 Totuși, aceste considerații nu pot justifica, prin ele însele, existența unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă ca urmare a unui pretins tratament discriminatoriu sau dezavantajos al operatorilor de la nivelul gestionării cererii.
- 162 Pe de o parte, Regatul Unit s-a angajat să liciteze, în cadrul licitațiilor T-1, cel puțin 50 % din volumul rezervat, astfel încât este dificil să se înțeleagă motivele pentru care Tribunalul a calificat volumul de capacitate rezervat licitațiilor T-1 drept „restrâns”. Pe de altă parte, faptul că toți operatorii pot participa la licitațiile T-1 nu înseamnă că operatorii de la nivelul gestionării cererii sunt supuși unui tratament dezavantajos sau discriminatoriu.

- 163 *Secundo*, Comisia contestă motivele care figurează la punctele 256 și 257 din hotărârea atacată, care au determinat Tribunalul să concluzioneze, la punctul 258 din această hotărâre, că Comisia ar fi trebuit să aibă îndoieli cu privire la temeinicia afirmației potrivit căreia stabilirea, de către Regatul Unit, a pragului minim de participare la licitațiile de capacități la 2 MW constituia o măsură care favoriza dezvoltarea gestionării cererii.
- 164 În această privință, trebuie subliniat că, după cum reiese din cuprinsul punctului 255 din hotărârea atacată, în notificarea măsurii în cauză, Regatul Unit a prezentat pragul minim de participare de 2 MW ca fiind redus în raport cu pragul de participare adoptat de National Grid în cadrul altor măsuri și, prin urmare, ca fiind una dintre măsurile care permit stimularea operatorilor de la nivelul gestionării cererii să participe la piața de capacități.
- 165 Or, din hotărârea atacată nu reiese că această afirmație a Regatului Unit ar fi fost contestată în cadrul observațiilor prezentate spontan Comisiei. Pe de altă parte, Comisia a menționat în considerentele (16) și (17) ale deciziei în litigiu doar pragul de 2 MW, fără a se pronunța asupra caracterului său favorabil sau nefavorabil pentru operatorii de la nivelul gestionării cererii.
- 166 Astfel cum reiese din cuprinsul punctului 253 din hotărârea atacată, Tempus a susținut că stabilirea unui prag minim de participare de 2 MW reprezenta o barieră în calea participării operatorilor de la nivelul gestionării cererii la piața de capacități doar ca răspuns la argumentele prezentate de Comisie în memoriul său în apărare în fața Tribunalului.
- 167 După ce a statuat, la punctul 254 din hotărârea atacată, că argumentația Tempus era admisibilă în pofida prezentării sale într-un stadiu avansat al procedurii, Tribunalul a considerat, pe de o parte, la punctul 256 din această hotărâre, că pragul de participare al pieței de capacități PJM, luat ca referință în mod expres de Regatul Unit în notificarea sa, în susținerea afirmației potrivit căreia măsura în cauză ar permite dezvoltarea sectorului gestionării cererii, era de numai 100 kW, respectiv de 20 de ori mai puțin ridicat.
- 168 Pe de altă parte, la punctul 257 din hotărârea atacată, Tribunalul a subliniat că, deși operatorii de la nivelul gestionării cererii avuseseră efectiv posibilitatea de a agrega mai multe locații pentru a atinge pragul minim de 2 MW, aceștia trebuiau să își plătească garanția de participare cu privire la cantitatea totală de 2 MW în cazul în care o parte din acest volum, chiar una minimă, era constituită din capacități de gestionare a cererii neconfirmate. Or, potrivit Tribunalului, quantumul garanției de participare putea constitui o barieră la intrarea unor noi operatori de la nivelul gestionării cererii.
- 169 În temeiul acestor considerații, Tribunalul a concluzionat, la punctul 258 din hotărârea atacată, că Comisia ar fi trebuit să aibă îndoieli cu privire la afirmația potrivit căreia stabilirea pragului minim de participare la licitațiile de capacități la 2 MW constituia o măsură care favoriza dezvoltarea gestionării cererii.
- 170 Fără a fi necesar să se examineze dacă Tribunalul a declarat în mod întemeiat admisibilă argumentația Tempus referitoare la pragul minim de participare, fapt contestat de Comisie, trebuie să se observe, *primo*, că, după cum a arătat domnul avocat general la punctul 177 din concluzii, pragul de participare adoptat de National Grid în cadrul altor măsuri era efectiv mai mare de 2 MW. Prin urmare, afirmația Regatului Unit, prezentată la punctul 255 din hotărârea atacată, nu era inexactă, ceea ce Tribunalul nici nu a afirmat, de altfel.

- 171 *Secundo*, Tribunalul nu a prezentat deloc, la punctul 256 din hotărârea atacată, motivele care ar putea justifica o comparație între pragul de participare al pieței de capacități PJM și cel prevăzut în cadrul măsurii în cauză. Faptul, evocat de Tribunal, că Regatul Unit s-a referit la piața de capacități PJM în susținerea afirmației sale potrivit căreia această măsură ar permite dezvoltarea sectorului gestionării cererii nu poate, în sine, să justifice o astfel de comparație.
- 172 *Tertio*, trebuie să se constate că, la punctul 258 din hotărârea atacată, Tribunalul a arătat doar că Comisia ar fi trebuit să aibă îndoieli cu privire la afirmația potrivit căreia stabilirea pragului minim de participare la 2 MW constituia o măsură care favorizează dezvoltarea gestionării cererii.
- 173 Or, chiar presupunând că îndoielile cu privire la caracterul favorabil, pentru dezvoltarea gestionării cererii, al stabilirii pragului minim de participare la 2 MW au fost justificate, această împrejurare nu înseamnă în mod necesar că pragul menționat era nefavorabil unei astfel de dezvoltări, în sensul că era un obstacol important în calea participării operatorilor de la nivelul gestionării cererii la piața de capacități.
- 174 Din considerațiile de mai sus reiese că concluzia Tribunalului care figurează la punctul 259 din hotărârea atacată și este amintită la punctul 153 din prezenta hotărâre nu poate fi justificată nici de considerațiile formulate la punctele 242 și 243 din hotărârea menționată, referitoare la inexistența unei dispoziții de drept intern al Regatului Unit care să garanteze licitarea în cadrul licitațiilor T-1 a cel puțin 50 % din capacitatea rezervată cu patru ani înainte, nici de cele formulate la punctele 256-258 din hotărârea atacată, referitoare la îndoielile pe care Comisia ar fi trebuit să le aibă cu privire la caracterul favorabil, pentru operatorii de la nivelul gestionării cererii, al stabilirii pragului minim de participare la piața de capacități la 2 MW.
- 175 Pe cale de consecință, întrucât concluzia formulată la punctul 259 din hotărârea atacată este afectată de o eroare de drept, al doilea aspect al motivului unic de recurs trebuie admis.
- 176 Întrucât cele două aspecte ale motivului unic de recurs sunt întemeiate, se impune anularea hotărârii atacate.

Cu privire la acțiunea în fața Tribunalului

- 177 Potrivit articolului 61 primul paragraf a doua teză din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, aceasta poate, în cazul în care anulează hotărârea Tribunalului, să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul, atunci când acesta este în stare de judecată.
- 178 În speță, având în vedere în special împrejurarea că acțiunea în anulare formulată de Tempus în cauza T-793/14 se întemeiază pe motive care au făcut obiectul unei dezbateri în contradictoriu în fața Tribunalului și a căror examinare nu necesită adoptarea niciunei măsuri suplimentare de organizare a procedurii sau de cercetare judecătorească în dosar, Curtea apreciază că această cauză este în stare de judecată și că se impune să fie soluționată în mod definitiv (a se vedea prin analogie Hotărârea din 8 septembrie 2020, Comisia și Consiliul/Carreras Sequeros și alții, C-119/19 P și C-126/19 P, EU:C:2020:676, punctul 130).
- 179 În calitate de parte interesată și pentru a se asigura protecția drepturilor procedurale de care beneficiază în temeiul articolului 108 alineatul (2) TFUE și al articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 659/1999, Tempus invocă două motive în susținerea acțiunii sale, întemeiate,

primul, pe încălcarea articolului 108 alineatul (2) TFUE, pe încălcarea principiilor nediscriminării, proporționalității și protecției încrederii legitime, precum și pe o apreciere eronată a situației de fapt, iar al doilea, pe nemotivare.

Cu privire la primul motiv

- 180 Primul motiv este împărțit în șapte aspecte. În susținerea primului aspect, întemeiat pe o apreciere eronată a potențialului gestionării cererii, Tempus invocă elementele examinate de Tribunal la punctele 136-158 din hotărârea atacată sub titlul „Elementele disponibile privind potențialul de gestionare a cererii”. Or, pentru motivele expuse la punctele 117-122 din prezenta hotărâre, aceste elemente nu sunt de natură să demonstreze că aprecierea potențialului gestionării cererii trebuia să dea naștere unor îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă și că aceste îndoieli ar fi trebuit să determine Comisia să inițieze procedura oficială de investigare. Prin urmare, primul aspect al primului motiv trebuie respins.
- 181 În cadrul celui de al doilea aspect al primului motiv, Tempus invocă elementele examinate de Tribunal la punctele 160-193 din hotărârea atacată sub titlul „Cu privire la durata contractelor de capacități”. Or, din cuprinsul punctelor 129-133 din prezenta hotărâre reiese că aceste elemente nu demonstrează că Comisia ar fi trebuit să aibă îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă. Prin urmare, cel de al doilea aspect al primului motiv trebuie de asemenea înlăturat.
- 182 Prin intermediul celui de al treilea aspect al primului motiv, Tempus arată în esență că condițiile de participare la diferitele licitații prevăzute de măsura în cauză erau de așa natură încât conduceau la o excludere *de facto* a operatorilor de la nivelul gestionării cererii de la primele licitații T-4. Acest aspect trebuie înlăturat ca fiind nefondat pentru motivele expuse la punctele 231-235 din hotărârea atacată, la care Curtea achiesează.
- 183 Prin intermediul celui de al patrulea aspect, Tempus invocă argumentele referitoare la metoda de recuperare a costurilor, astfel cum sunt rezumate la punctele 194-197 din hotărârea atacată. Or, pentru motivele prezentate la punctele 150 și 151 din prezenta hotărâre, aceste argumente nu demonstrează că Comisia ar fi trebuit să aibă îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă. Prin urmare, cel de al patrulea aspect trebuie respins.
- 184 Prin intermediul celui de al cincilea aspect, Tempus susține că măsura în cauză discriminează operatorii de la nivelul gestionării cererii întrucât tratează în mod echivalent toți participanții la licitațiile durabile și îi obligă pe toți, inclusiv pe acești operatori, să depună oferte pentru incidente de capacitate pe durată nedeterminată.
- 185 Acest aspect trebuie respins ca fiind nefondat. Astfel, nu se contestă că obligația de a depune oferte pentru incidente de capacitate pe durată nedeterminată se aplică tuturor operatorilor, această obligație având obiectivul, după cum a explicat Comisia, de a atinge un nivel de securitate a aprovizionării superior celui obținut prin ofertele limitate la acoperirea unor incidente de capacitate cu termen fix. În aceste condiții, nu se poate considera că există un tratament discriminatoriu al operatorilor de la nivelul gestionării cererii și nici că Comisia ar fi trebuit să aibă îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă ca urmare a obligației de a depune oferte pentru incidente de capacitate pe durată nedeterminată.

- 186 Prin intermediul celui de al șaselea aspect, Tempus arată că faptul de a supune toți participanții la piața de capacități aceleiași obligații de depunere a garanției de participare poate cauza o problemă de intrare pe piață pentru operatorii de la nivelul gestionării cererii, având în vedere faptul că sectorul gestionării cererii este încă la început. Acest aspect trebuie respins ca fiind nefondat pentru motivele prezentate la punctele 249-252 din hotărârea atacată, la care Curtea achiesează.
- 187 În sfârșit, prin intermediul celui de al șaptelea aspect, Tempus susține că măsura în cauză ridică îndoieli cu privire la compatibilitatea sa cu piața internă în măsura în care nu remunerează operatorii de la nivelul gestionării cererii pentru limitarea pierderilor legate de transportul și de distribuția energiei electrice. Potrivit Tempus, capacitatea furnizată de operatorii de la nivelul gestionării cererii reduce nu numai quantumul global al capacității necesare și care circulă în cadrul pieței de capacități, ci și, în proporție de aproximativ 7-8 %, valoarea capacității pierdute în timpul transportului și distribuției de energie electrică. Tempus apreciază că economiile realizate astfel ar trebui să fie incluse în remunerația operatorilor de la nivelul gestionării cererii, așa încât să se creeze un stimulent care să vizeze îmbunătățirea eficienței rețelei. Acest aspect trebuie de asemenea respins pentru motivele prezentate la punctele 263-266 din hotărârea atacată, la care Curtea achiesează.
- 188 Prin urmare, primul motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea motiv

Argumentele părților

- 189 În susținerea celui de al doilea motiv, întemeiat pe nemotivarea deciziei în litigiu, Tempus invocă șapte argumente.
- 190 În primul rând, în ceea ce privește aprecierea rolului potențial al gestionării cererii pe piața de capacități din Regatul Unit, Tempus arată că decizia în litigiu conține o motivare contradictorie. Astfel, în timp ce considerentul (107) al acestei decizii ar evoca „furnizorii de servicii de gestionare a cererii ajunși la maturitate”, în considerentul (131) al deciziei menționate s-ar afirma că sectorul gestionării cererii „este încă la început”. Această contradicție în motivare ar demonstra că Comisia nu a apreciat în mod corect rolul pe care îl joacă gestionarea cererii și pe care l-ar putea juca pe piața de capacități din Regatul Unit.
- 191 În al doilea rând, în ceea ce privește durata contractelor, Tempus arată că Comisia nu a explicat, pe de o parte, motivul pentru care termenele de execuție a unor noi investiții de care au nevoie operatorii de la nivelul gestionării cererii pentru a pune la dispoziție capacități nu au fost luate în considerare, în considerentul (134) al deciziei în litigiu fiind menționate doar termenele de execuție ale producătorilor, și, pe de altă parte, motivul pentru care Comisia apreciază, după cum reiese din considerentul (152) al deciziei menționate, că contractele disponibile pentru operatorii de la nivelul gestionării cererii au „durata suficient de lungă a contractelor de capacitate asociate investițiilor noi” și că „vor permite noilor actori să obțină finanțarea necesară și să diminueze astfel riscul unei poziții dominante pe piață”.
- 192 În al treilea rând, în ceea ce privește alegerea operatorilor de la nivelul gestionării cererii între participarea la licitațiile tranzitorii sau participarea la licitațiile durabile, Tempus susține că, deși Comisia a afirmat în considerentul (128) al deciziei în litigiu că licitațiile tranzitorii urmăresc îmbunătățirea gestionării cererii, nu a explicat în ce mod excluderea reciprocă de la aceste

licitații ar îmbunătăți gestionarea cererii. Comisia nu ar fi explicat nici în ce constă „o performanță tehnică insuficientă pentru a face față problemei privind caracterul adecvat al capacității de producție”, care ar putea justifica o asemenea excludere, astfel cum impune punctul 232 litera (a) din Orientările pentru perioada 2014-2020.

- 193 În al patrulea rând, în ceea ce privește metoda de recuperare a costurilor, Comisia s-ar fi limitat să examineze în decizia în litigiu aspectul dacă măsura în cauză are vreun efect stimulat, chiar dacă acest efect ar fi minim și inadecvat pentru a răspunde la disfuncționalitatea identificată a pieței în modul cel mai eficient și cel mai rentabil. În consecință, Comisia nu ar fi examinat problemele rezultate din faptul că metoda de recuperare a costurilor aleasă nu accentuează semnalul cu privire la preț la adresa consumatorilor pentru consumul lor de energie în perioadele de cerere aferente triadei și, prin urmare, nu și-ar fi îndeplinit obligația de motivare.
- 194 În al cincilea rând, Comisia nu ar fi abordat, în decizia în litigiu, problema utilizării mai degrabă a unor contracte care acoperă incidente de capacitate pe durată nedeterminată decât a unor contracte cu termen fix, în cadrul licitațiilor durabile.
- 195 În al șaselea rând, Comisia nu ar fi abordat în decizia menționată nici problema impunerii unei garanții de participare la licitații și, prin urmare, nu ar fi explicat motivul pentru care operatorii de la nivelul gestionării cererii ar trebui să aibă obligația de a furniza aceeași garanție ca producătorii.
- 196 În al șaptelea rând, decizia în litigiu nu ar fi motivată suficient în ceea ce privește lipsa unei remunerații suplimentare în cazul limitării pierderilor în timpul transportului și al distribuției datorită gestionării cererii. Considerentul (140) al deciziei menționate ar avea un caracter circular și nu ar răspunde operatorilor de gestionare a cererii, care ar obiecta că evitarea pierderilor în timpul transportului și al distribuției crește capacitatea disponibilă în rețea. Comisia ar fi trebuit să explice motivul pentru care faptul că alege să ignore limitarea pierderilor datorată întreprinderilor de la nivelul gestionării cererii este justificat în mod obiectiv.
- 197 Comisia și Regatul Unit contestă argumentele Tempus.

Aprecierea Curții

- 198 Trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea impusă de articolul 296 al doilea paragraf TFUE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente să își exercite controlul. Cerința motivării trebuie apreciată în funcție de împrejurările cauzei, în special de conținutul actului, de natura motivelor invocate și de interesul de a primi explicații propriu destinarului actului sau altor persoane vizate în mod direct și individual de acesta. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, în măsura în care problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse prin articolul 296 TFUE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în funcție de contextul său, precum și de ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă (Hotărârea din 1 iulie 2008, Chronopost și La Poste/UFEX și alții, C-341/06 P și C-342/06 P, EU:C:2008:375, punctul 88, precum și Hotărârea din 22 decembrie 2008, British Aggregates/Comisia, C-487/06 P, EU:C:2008:757, punctul 172).

- 199 În ceea ce privește mai precis, precum în speță, o decizie de a nu ridica obiecții în temeiul articolului 108 alineatul (3) TFUE, Curtea a avut deja ocazia să precizeze că o astfel de decizie, care se adoptă în termene scurte, trebuie să cuprindă numai motivele pentru care Comisia estimează că nu se află în prezența unor dificultăți serioase de apreciere a compatibilității ajutorului respectiv cu piața internă și că inclusiv o motivare succintă a acestei decizii trebuie considerată suficientă în raport cu cerința motivării prevăzută la articolul 296 al doilea paragraf TFUE dacă menționează totuși în mod clar și neechivoc motivele pentru care Comisia a considerat că nu se află în prezența unor asemenea dificultăți serioase de apreciere, problema temeiniciei acestei motivări neintrând în sfera acestei cerințe (Hotărârea din 15 iunie 1993, *Matra/Comisia*, C-225/91, EU:C:1993:239, punctul 48, Hotărârea din 22 decembrie 2008, *Régie Networks*, C-333/07, EU:C:2008:764, punctele 65, 70 și 71, precum și Hotărârea din 27 octombrie 2011, *Austria/Scheucher-Fleisch și alții*, C-47/10 P, EU:C:2011:698, punctul 111).
- 200 Cele șapte argumente prezentate de Tempus în cadrul celui de al doilea motiv trebuie analizate în mod succesiv în lumina acestor considerații.
- 201 În ceea ce privește primul argument, trebuie arătat că nu există nicio contradicție între considerentul (107) și considerentul (131) ale deciziei în litigiu. Astfel, în timp ce considerentul (107) rezumă o argumentație a Regatului Unit referitoare la distincția necesară dintre operatorii de la nivelul gestionării cererii ajunși la maturitate și operatori care nu au ajuns încă la maturitate, care ar necesita un sprijin, considerentul (131) prezintă aprecierea Comisiei cu privire la caracterul adecvat al ajutorului, apreciere potrivit căreia în special sectorul gestionării cererii, privit în ansamblu, era încă la început.
- 202 În ceea ce privește al doilea argument, referitor la considerentele (134) și (152) ale deciziei în litigiu, trebuie să se constate că considerentul (152), potrivit căruia durata suficient de lungă a noilor contracte de capacitate pentru investiții noi va permite noilor operatori intrați pe piață să asigure finanțarea necesară, este redactat în termeni generali și nu se referă la o categorie specifică de operatori. Deși din considerentul (134) al deciziei respective s-ar putea deduce că termenele de execuție ale operatorilor de la nivelul cererii sunt diferite și, eventual, mai puțin lungi decât cele ale altor tipuri de operatori, ținând seama și de jurisprudența citată la punctele 198 și 199 din prezenta hotărâre, nu era în niciun caz necesar ca, în considerentul (152) al deciziei menționate, Comisia să se raporteze în mod specific la cea mai adecvată durată a contractelor pe care operatorii de la nivelul gestionării cererii ar putea fi determinați să le încheie.
- 203 În ceea ce privește al treilea argument, referitor la considerentul (128) al deciziei în litigiu, trebuie arătat că Comisia a expus în acesta că, după cum se indicase deja în considerentele (88)-(94) ale acestei decizii, Regatul Unit analiza sau pune în aplicare măsuri suplimentare pentru a îmbunătăți în special gestionarea cererii. Astfel, considerentul (89) al deciziei menționate se referă în special la faptul că Regatul Unit urmărește oportunități de gestionare a cererii. Rezultă că nu se poate reproșa Comisiei o nemotivare sau o motivare insuficientă a acestei părți din decizia în litigiu.
- 204 Problema dacă, având în vedere faptul că operatorii de la nivelul gestionării cererii pot obține un contract fie în cadrul licitațiilor tranzitorii, fie în cadrul licitațiilor durabile, dar nu în cadrul ambelor tipuri de licitații, măsura în cauză permitea îmbunătățirea gestionării cererii și respecta punctul 232 litera (a) din Orientările pentru perioada 2014-2020 ține de temeinicia motivării și, prin urmare, de legalitatea pe fond a deciziei în litigiu, care constituie o problemă distinctă de cea

a respectării normei fundamentale de procedură pe care o reprezintă obligația de motivare (a se vedea prin analogie Hotărârea din 10 iulie 2008, Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala, C-413/06 P, EU:C:2008:392, punctul 181, precum și jurisprudența citată).

- 205 În plus, problema menționată la punctul precedent din prezenta hotărâre face obiectul celui de al treilea aspect al primului motiv, care, după cum reiese din cuprinsul punctului 182 din prezenta hotărâre, a fost respins.
- 206 Nici cel de al patrulea argument al Tempus, referitor la metoda de recuperare a costurilor, nu urmărește să conteste respectarea obligației de motivare de către Comisie, ci temeinicia motivării deciziei în litigiu. Or, din cuprinsul punctului 183 din prezenta hotărâre rezultă că acest motiv a fost respins.
- 207 În ceea ce privește al cincilea argument, referitor la pretinsa omisiune a Comisiei de a aborda, în decizia în litigiu, problema utilizării mai degrabă a contractelor de capacitate pe durată nedeterminată decât a contractelor de capacitate pe durată determinată, este adevărat că alegerea de a solicita contracte din prima categorie, iar nu din a doua categorie, nu a fost analizată în decizia în litigiu. Cu toate acestea, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 188 din concluzii, având în vedere, pe de o parte, faptul că această problemă nu fusese ridicată în fața Comisiei în cadrul examinării preliminare a măsurii în cauză și, pe de altă parte, jurisprudența amintită la punctele 198 și 199 din prezenta hotărâre, Comisiei nu i se poate reproșa o încălcare a obligației de motivare întrucât nu a abordat această chestiune în mod special în decizia în litigiu.
- 208 Același lucru este valabil, în esență pentru aceleași motive, și în ceea ce privește al șaselea argument al Tempus, întemeiat pe pretinsa omisiune a Comisiei de a explica, în decizia în litigiu, motivul pentru care operatorii de la nivelul gestionării cererii trebuiau, pentru a participa la licitații, să furnizeze aceeași garanție ca producătorii de energie electrică.
- 209 Considerentul (26) al deciziei în litigiu explică faptul că, pentru a participa la licitații, potențialele unități de producție sau de gestionare a cererii sunt obligate să constituie o garanție pentru a atesta seriozitatea participării la licitații și realitatea intenției lor de a furniza o unitate operațională cel târziu până la începutul anului de livrare. În măsura în care problema unui eventual tratament diferențiat al operatorilor de la nivelul gestionării cererii, în ceea ce privește obligația de a constitui o garanție, nu fusese ridicată în stadiul examinării preliminare și nici în observațiile prezentate în mod spontan Comisiei, aceasta din urmă nu era obligată, pentru a respecta obligația de motivare, să expună în decizia în litigiu motivele pentru care nu se impunea un astfel de tratament diferențiat.
- 210 În ultimul rând, în ceea ce privește problema lipsei remunerării suplimentare pe piața de capacități în cazul limitării pierderilor în timpul transportului și al distribuției datorită gestionării cererii, trebuie amintit că, în considerentul (140) al deciziei în litigiu, Comisia a apreciat că, având în vedere obiectivul urmărit de măsura în cauză, lipsa unei remunerării suplimentare în acest temei pentru operatorii de la nivelul gestionării cererii era justificată. Deși relativ succintă, această indicație era suficientă pentru a permite înțelegerea motivelor pentru care Comisia nu a considerat că lipsa unei astfel de remunerării suplimentare putea da naștere unei îndoieli cu privire la compatibilitatea măsurii în cauză cu piața internă.

- 211 Astfel cum reiese din jurisprudența amintită la punctul 204 din prezenta hotărâre, problema respectării obligației de motivare, în ceea ce privește această parte a deciziei în litigiu, trebuie diferențiată de cea a temeiniciei acestei motivări. Or, din cuprinsul punctului 187 din prezenta hotărâre reiese că argumentele Tempus referitoare la această ultimă problemă au fost înlăturate.
- 212 Din tot ceea ce precedă rezultă că al doilea motiv trebuie respins, precum și acțiunea în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 213 Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat sau atunci când recursul este fondat, iar Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv litigiul, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.
- 214 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- 215 În speță, întrucât Tempus a căzut în pretenții, iar Comisia a solicitat obligarea sa la plata cheltuielilor de judecată aferente procedurilor în fața Tribunalului și a Curții, se impune obligarea Tempus la plata cheltuielilor de judecată aferente acestor proceduri. Întrucât Regatul Unit nu a formulat concluzii referitoare la cheltuielile de judecată, acesta va suporta propriile cheltuieli de judecată.
- 216 Conform articolului 140 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din regulament, statele membre care au intervenit în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată. În consecință, Republica Polonă, intervenientă în fața Curții, suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară și hotărăște:

- 1) Anulează Hotărârea Tribunalului Uniunii Europene din 15 noiembrie 2018, Tempus Energy și Tempus Energy Technology/Comisia (T-793/14, EU:T:2018:790).**
- 2) Respinge acțiunea în cauza T-793/14.**
- 3) Tempus Energy Ltd și Tempus Energy Technology Ltd suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană în cadrul procedurilor în fața Tribunalului Uniunii Europene și în fața Curții de Justiție.**
- 4) Republica Polonă și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord suportă propriile cheltuieli de judecată.**

Semnături